

Odnos indikatora kvalitete romantičnih veza i korištenja društvenih mreža

---

Betlach, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:133017>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-22**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za psihologiju

**ODNOS INDIKATORA KVALITETE ROMANTIČNIH VEZA I
KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA**

Diplomski rad

Ana Betlach

Mentor: izv. prof. dr. sc. Daniela Šincek

Osijek, 2022.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za psihologiju

Studij: diplomski studij psihologije

**ODNOS INDIKATORA KVALITETE ROMANTIČNIH VEZA I
KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA**

Diplomski rad

Područje društvenih znanosti, polje psihologija, grana socijalna psihologija

Ana Betlach

Mentor: izv. prof. dr. sc. Daniela Šincek

Osijek, 2022.

Prilog: Izjava o akademskoj čestitosti i o suglasnosti za javno objavljivanje

Obveza je studenta da donju Izjavu vlastoručno potpiše i umetne kao treću stranicu završnog odnosno diplomskog rada.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 28.8.2022.

Ana Betlach, 0122227187

ime i prezime studenta, JMBAG

Odnos indikatora kvalitete romantičnih veza i korištenja društvenih mreža

Ovo istraživanje provedeno je s ciljem ispitivanja odnosa zadovoljstva vezom, intimnosti, nadziranja partnerova ponašanja i ljubomore, odnosno, sreće u vezi vezane uz korištenje društvenih mreža (DM). Istraživanju je pristupilo 308 sudionika u dobi od 18 do 30 godina. Istraživanje je provedeno online putem, a korišteni instrumenti su: Upitnik o općim podacima sudionika, Skala intenziteta korištenja Facebooka, Skala ljubomore na Facebooku, skala kojom je ispitivana sreća u vezi vezana uz korištenje DM, skala kojom je ispitivano nadziranje partnerova ponašanja, Skala procjene kvalitete veze te Millerova skala socijalne intimnosti. Rezultati su pokazali da postoji statistički značajna pozitivna povezanost sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM te ljubomore na DM. Nadalje, rezultati hijerarhijske regresijske analize pokazali su kako je nadziranje partnerova ponašanja pozitivni prediktor, dok je zadovoljstvo vezom negativni prediktor ljubomore na DM. Uz to, pokazalo se kako su i zadovoljstvo vezom i nadziranje partnerova ponašanja pozitivni prediktori sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM. U konačnici, provjeravan je medijacijski učinak intimnosti na odnos između korištenja DM i zadovoljstva vezom, no nije utvrđeno postojanje takvog medijacijskog učinka. Ipak, utvrđeno je postojanje medijacijskog učinka intimnosti na odnos između spola i zadovoljstva vezom.

Ključne riječi: zadovoljstvo vezom, intimnost, nadziranje partnerova ponašanja, društvene mreže, ljubomora, sreća u vezi

The relationship between indicators of the quality of romantic relationships and the use of social networks

The purpose of this research was to examine the relationship between relationship satisfaction, intimacy, monitoring of partner's behavior and jealousy, that is, happiness in relationships related to the use of social network sites (SNS). 308 participants between the ages of 18 and 30 took part in the research. The research was conducted online, and the instruments used were: Questionnaire about the participants' general data, Facebook intensity scale, Facebook jealousy scale, a scale that examined happiness in a relationship related to the use of SNS, a scale that examined the monitoring of partners' behavior, Relationship Assessment Scale and Miller Social Intimacy Scale. The results showed that there is a statistically significant positive relationship between happiness in the relationship caused by the use of SNS and jealousy on SNS. Furthermore, the results of the hierarchical regression analysis showed that monitoring the partner's behavior is a positive predictor, while relationship satisfaction is a negative predictor of jealousy on SNS. In addition, it has been shown that both relationship satisfaction and monitoring of partner's behavior are positive predictors of happiness in a relationship induced by the use of SNS. Finally, the mediating effect of intimacy on the relationship between SNS use and relationship satisfaction was tested, but the existence of such a mediating effect was not established. However, the existence of a mediating effect of intimacy on the relationship between gender and relationship satisfaction was established.

Key words: relationship satisfaction, intimacy, monitoring partner's behavior, social network sites, jealousy, happiness in relationship

Sadržaj

Uvod.....	1
Negativni učinci korištenja DM na kvalitetu romantične veze	2
Pozitivni učinci korištenja DM na kvalitetu romantične veze	5
Povezanost sreće i ljubomore u vezi	6
Korištenje DM, zadovoljstvo vezom i intimnost	7
Cilj, problemi i hipoteze.....	10
Cilj.....	10
Problemi	10
Hipoteze	10
Metoda.....	10
Sudionici.....	10
Instrumenti	11
Postupak	14
Rezultati	15
Testiranje preduvjeta za korištenje parametrijskih postupaka	15
Deskriptivna analiza.....	15
Povezanost mjerenih varijabli	17
Doprinos nadziranja partnerova ponašanja i zadovoljstva vezom u objašnjenju ljubomore na DM i sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM	18
Provjera medijacijskog učinka intimnosti na odnos između korištenja DM i zadovoljstva vezom.....	21
Rasprava	23
Implikacije, ograničenja i smjernice za buduća istraživanja.....	27
Zaključak.....	28
Literatura	30

Uvod

U novije vrijeme, internetske društvene mreže (DM) postaju sve popularnije i sve više utječu na različite aspekte života pojedinaca. DM predstavljaju skup društvenih medija koji omogućuju razmjenu sadržaja generiranog od strane korisnika putem Interneta te služe kao sredstvo pojedincima da se povežu s javno izgrađenom mrežom drugih ljudi (Boyd i Ellison, 2007; Kaplan i Haenlein, 2010). Trenutno najpopularnijim DM smatraju se Facebook, Instagram, Snapchat i Twitter te TikTok, čija je popularnost u zadnjih nekoliko godina ekstremno brzorastuća. Prema najnovijim podacima, u siječnju 2022. širom svijeta postojale su 4.62 milijarde korisnika DM, što je 58.4 posto ukupne svjetske populacije (Kemp, 2022). Kako u današnje doba popularnost DM sve više raste, tako se povećava i njihov utjecaj na sve međuljudske odnose, a posebice kada su u pitanju romantični odnosi (Williams, 2019).

Od svojih početaka, DM su sve više mijenjale način na koji ljudi razmjenjuju informacije i grade odnose (Hand i sur., 2013). U modernim vremenima, DM predstavljaju iznimno bitno sredstvo putem kojeg romantični partneri izražavaju i održavaju svoj odnos. Utz i Beukeboom (2011) u tom kontekstu spominju tri karakteristike DM koje mogu utjecati na romantične odnose. Prva karakteristika odnosi se na činjenicu da DM povećavaju količinu informacija koje pojedinci dobivaju o osobi s kojom su u romantičnom odnosu. Informacije prikazane na partnerovom profilu mogu utjecati na oblikovanje emocija prema toj osobi. Ukoliko je pojedinac aktivan korisnik DM, objave koje ostavlja na partnerovu profilu ili na profilima prijatelja mogu otkrivati velik broj informacija o svakodnevnim aktivnostima te osobe. Te informacije mogu, primjerice, dovesti do pojave ljubomore u romantičnim odnosima, a posebice kada je riječ o vezama na daljinu (Persch, 2007). Druga karakteristika DM koja može utjecati na odnose jest činjenica da DM omogućuju relativno lako nadziranje partnerova ponašanja. DM predstavljaju lak i jednostavan način praćenja aktivnosti romantičnoga partnera, bez da ta osoba zna za to (Utz i Beukeboom, 2011). Posljednja karakteristika DM je ta da se informacije o romantičnoj vezi i relevantne za nju mogu javno prikazati svima. Ovaj aspekt može pojačati i ugodne i neugodne osjećaje o aktivnostima partnera, budući da objavljene informacije mogu vidjeti mnogi ljudi. Utjecaj informacija dostupnih na DM može biti jači od utjecaja informacija prikupljenih u manje javnom kontekstu (Afifi i sur., 2001) pa tako, primjerice, objavu na kojoj partner grli drugu osobu

suprotnog spola pojedinac može doživjeti kao javnu prijetnju samome sebi jer tu sliku mogu vidjeti i njegovi prijatelji ili poznanici (Utz i Beukeboom, 2011).

Dok se korištenje DM najčešće spominje u negativnom kontekstu kad se istražuje njihov utjecaj na kvalitetu romantičnih odnosa (Helsper i Whitty, 2010; Mod, 2010; Muise i sur., 2009; Utz i Beukeboom, 2011), tek malen broj istraživača bavio se njihovim pozitivnim utjecajima (Utz i Beukeboom, 2011). Ovo istraživanje bavit će se kako negativnim, tako i onim manje poznatim, pozitivnim učincima DM na kvalitetu odnosa, kako bi se otkrili potencijalni benefiti korištenja DM u romantičnom odnosu.

Negativni učinci korištenja DM na kvalitetu romantične veze

Razvoj DM doveo je do toga da su postale učinkovita platforma za stvaranje novih odnosa, što je trenutno jedna od njihovih glavnih funkcija. Stvaranje novih odnosa na DM opcija je koja vrijedi kako za pojedince koji su samci, tako i za one koji su već u vezama (Abbasi, 2019a; Dibble i sur., 2018; Vossler, 2016). Kada su pojedinci koji su u vezi izloženi mogućim alternativama na DM, to predstavlja novu, jedinstvenu prijetnju već stečenim odnosima, no na to hoće li netko aktivno težiti ovim mogućnostima utječu mnogi čimbenici. Teorija koja se koristi za objašnjenje traženja alternativnih partnera na DM je Rusbultov (1980) model ulaganja, nastao na temeljima teorije međuovisnosti Thibauta i Kelleyja (1959). Prema toj teoriji, kvaliteta alternativa procjenjuje se socijalnom komparacijom. Dakle, predanost u vezi jača ukoliko pojedinac vjeruje da dobivene nagrade iz odnosa nadmašuju ono što bi se moglo dobiti iz nekog alternativnog odnosa. Naime, pokazalo se da postoji veća vjerojatnost da će oni koji su više predani svom sadašnjem partneru zanemariti potencijalne alternative (Gonzaga i sur., 2008; Lydon i sur., 2003). Uz to, pokazalo se da je izlaganje alternativnim partnerima na DM povezano s nižim zadovoljstvom i sigurnošću u vezi (de Lenne i sur., 2019; Drouin i sur., 2014; McDaniel i sur., 2017). Prema ovom stajalištu, što je osoba manje predana svojoj vezi, to se više percipiraju moguće alternative, a time je i veća potraga za alternativama na DM, što posljedično može dovesti do dodatnog smanjenja sigurnosti veze.

Osim u svrhu stvaranja novih odnosa, pojedinci često koriste DM kako bi pratili kako se njihov partner ili potencijalni partner ponaša na DM. U tom kontekstu spominje se Teorija smanjenja nesigurnosti (Berger i Bradac, 1982; Knobloch i Solomon, 2002), prema kojoj postoje tri konceptualno i empirijski različita izvora relacijske neizvjesnosti. Tu se ubrajaju nečije vlastito viđenje odnosa, kako netko doživljava partnerovo viđenje odnosa i priroda

samog odnosa. Oni se mogu objasniti u smislu bihevioralne neizvjesnosti (prihvatljive i neprihvatljive granice unutar veze), neizvjesnosti koja se odnosi na uzajamnost osjećaja, neizvjesnosti o budućnosti veze i definicijske neizvjesnosti koja se odnosi na status veze. Iako je teorija osmišljena za početak interakcija i primarno se odnosila na inicijalne faze odnosa, kasnije je proširena i na već uspostavljene, stalne odnose. Da se i u odnosima koji traju dulje vrijeme također javlja osjećaj neizvjesnosti svjedoči istraživanje Planalpa i suradnika (1988) u kojem se više od 80 posto sudionika koji su već neko vrijeme u romantičnoj vezi moglo prisjetiti događaja koji je povećavao njihovu neizvjesnost u toj vezi. Takvi su događaji najčešće uključivali sumnju u postojanje konkurentne romantične veze, partnerovo iznenađujuće seksualno ponašanje, otkrivanje obmane, kršenje povjerljivih informacija i spoznaju da partner želi ozbiljniji odnos. Dok se kod partnera koji se tek upoznaju i uspostavljaju odnos neizvjesnost obično javlja u području želja i ciljeva u odnosu, uzajamnosti osjećaja, definiciranja i budućnosti odnosa, kod partnera koji su dulje vrijeme u vezi ili braku, javlja se neizvjesnost vezana za probleme u karijeri, financijama, predanosti, planiranju obitelji i slično (Knobloch, 2015). Brojna su istraživanja pokazala da je neizvjesnost negativno povezana s kvalitetom veze (Knobloch, 2007; Knobloch i Satterlee, 2009; Solomon i Theiss, 2011). Ono što partneri koriste kako bi smanjili spomenute neizvjesnosti jesu određene strategije - pasivne (npr. promatranje), aktivne (npr. ispitivanje ljudi u krugu partnera) i/ili interaktivne strategije traženja informacija (npr. izravan razgovor s partnerom; Knobloch, 2016; Knobloch i Solomon, 2002). Kako bi došli do željenih informacija, brojni pojedinci često prakticiraju ponašanja nadziranja, kao što je pretraživanje torbi i drugih privatnih stvari svojega partnera. Međutim, obično su svjesni toga da spomenuti obrasci ponašanja nisu društveno prihvatljivi i da sami po sebi štete povjerenju s partnerom (Utz i Beukeboom, 2011). DM pak pružaju novi, a pritom i društveno prihvatljiviji način na koji partneri prikupljaju informacije jedni o drugima (Muisse i sur., 2009; Marshall, 2012; Tokunaga, 2011). Kada pojedinci posumnjaju u uporabu neprihvatljivih aktivnosti od strane njihovih partnera na DM, oni obično posežu za nadziranjem tih aktivnosti. Ta ponašanja najčešće uključuju čitanje e-pošte, provjeru povijesti pregledavanja i čitanje SMS poruka. Helsper i Whitty (2010) navode da je kod otprilike 30 posto bračnih parova barem jedan partner barem jednom potajno pročitao e-mailove ili SMS poruke svoga partnera. Također, nalazi pokazuju da su osobe ženskoga spola češće uključene u nadziranje partnerova ponašanja online, budući da su češće i zabrinute oko ponašanja svojih partnera na DM (Helsper i Whitty, 2010). S naglim porastom popularnosti različitih DM, u današnje je vrijeme čitanje partnerovih e-mailova ili

SMS poruka zamijenilo čitanje poruka na partnerovim računima na različitim DM. Osim toga, pojedinci nadziru ponašanja svojih partnera na način da prelistavaju njihove profile na DM, provjeravaju čije su fotografije komentirali ili označili sa „sviđa mi se“ te koga su u posljednje vrijeme dodali za prijatelja ili pratitelja na DM (Arikewuyo, 2021). Istraživanja su pokazala da je veća neizvjesnost u vezi povezana s višim razinama nadzora (Dainton i sur., 2017; Stewart i sur., 2014). Uz to, Utz i Beukeboom (2011) smatraju da ono do čega može dovesti nadziranje partnerova ponašanja jest pojava ljubomore vezane uz korištenje DM.

Ljubomora se može općenito opisati kao percipirana ili stvarna prijetnja od gubitka vrijednog odnosa (Muisse i sur., 2014), a uz to može biti shvaćena kao emocionalni odgovor na takvu percipiranu prijetnju (Utz i Beukeboom, 2011; Pfeiffer i Wong, 1989), pri čemu je, u većini slučajeva, vrednovani odnos prvenstveno romantične ili seksualne prirode (Dijkstra i sur., 2013). Različiti autori opisuju različite dimenzije ljubomore. Tako, primjerice, Pfeiffer i Wong (1989) smatraju da ljubomora ima ponašajnu (aktivnosti nadziranja partnera), kognitivnu (procjena prijetnji ili sumnji) i afektivnu (neugodne emocije doživljene zbog percipiranih prijetnji) dimenziju. Utz i Beukeboom (2011) pak smatraju da postoji reaktivna, anksiozna i posesivna ljubomora. Dok se reaktivna ljubomora javlja zbog stvarne prijetnje koja proizlazi iz bilo kojeg oblika nevjere, anksiozni i posesivni oblici ljubomore mogu nastati iz percipirane prijetnje koju uzrokuje ruminacija ili nadziranje partnerova ponašanja. Zanimljivi nalazi proizlaze i iz istraživanja Framptona i Foxa (2018) koji razlikuju koncepte retrospektivne i retroaktivne ljubomore. Retrospektivna ljubomora usmjerena je na suparnika koji je predstavljao prijetnju sadašnjoj vezi nekad u prošlosti, dok je retroaktivna ljubomora izazvana fokusom pojedinca na prethodnu vezu ili veze njegovog ili njezinog romantičnog partnera.

Ljubomora u romantičnim vezama javlja se i online i offline. Budući da DM olakšavaju pojedincima da provjere što radi osoba s kojom su u romantičnom odnosu, to može doprinijeti stvaranju ljubomore i neizvjesnosti u tome odnosu. Nedostatak privatnosti na DM olakšava pristup informacijama o značajnim osobama. Primjerice, ukoliko romantični partner označi sa „sviđa mi se“ ili komentira slike osoba suprotnoga spola, to može učiniti njihovog partnera ljubomornim i stvoriti napetost u vezi (Wilkerson, 2017). Također, nalazi istraživanja Marshalla i suradnika (2013) su pokazali da korištenje Facebooka može izazvati mnogo ljubomore u romantičnom odnosu, ako jedan od partnera neprestano svakodnevno provjerava profile i aktivnosti drugog partnera. Ukoliko vidi da je

partner objavio sliku s osobom suprotnoga spola ili pak šalje poruke osobi suprotnoga spola, to može tu osobu učiniti vrlo paranoičnom i tjeskobnom, što posljedično dovodi do pojave ljubomore. Muise i suradnici (2009) bavili su se istraživanjem ljubomore u romantičnim odnosima i otkrili su da što više vremena osoba provodi na Facebooku, to više ljubomore doživljava. Pokazalo se da spol također može utjecati na ljubomoru u vezi. U istraživanju koje su proveli Buunka i Dijkstra (2004), sudionicima je predstavljen scenarij u kojem je njihov stvarni ili izmišljeni partner imao intenzivan i ugodan seksualni kontakt s osobom suprotnog spola. Nakon što su pročitali scenarij, trebali su, ispunjavajući upitnik u kojem se ispituje intenzitet doživljavanja različitih emocija, opisati kako bi se osjećali da im se ta situacija stvarno dogodi. Poslije toga, predstavljen im je scenarij u kojem je njihov partner ostvario intenzivni emocionalni kontakt s osobom suprotnog spola. Ponovno, na isti su način trebali opisati kako bi se osjećali da im se to uistinu dogodi. Rezultati istraživanja pokazali su da su žene sklonije biti ljubomorne na emocionalnu nevjeru, dok muškarci izraženije reagiraju na seksualnu nevjeru (Buunk i Dijkstra, 2004).

Muise i suradnici (2009) pretpostavili su da bi javne objave na Facebooku mogle povećati broj očitih potencijalnih suparnika kao i percipiranu prijetnju u romantičnim odnosima. Proveli su istraživanje na 308 studenata, od kojih je otprilike polovica u to vrijeme bila u romantičnoj vezi. Facebook ljubomora je mjerena traženjem od sudionika da navedu vjerojatnost da će doživjeti ljubomoru u nizu hipotetskih situacija, kao što je javno objavljivanje komentara na profil osobe suprotnoga spola. Srednja vrijednost svih sudionika bila je blizu 3 na ljestvici od 1 do 7, što ukazuje na općenito nisku očekivanu ljubomoru. Unatoč tome što se često navode dokazi da korištenje Facebooka čini ljude ljubomornijima, ovo istraživanje pokazuje da su stvarni učinci Facebooka prilično mali. Slične nalaze dobili su Utz i Beukeboom (2011) koji su na uzorku od 103 nizozemska studenta u romantičnoj vezi pronašli nisku srednju vrijednost ljubomore na DM te da je vjerojatnije da će ljudi iskusiti sreću izazvanu DM, odnosno javnim iskazivanjem ljubavi, nego ljubomoru.

Pozitivni učinci korištenja DM na kvalitetu romantične veze

Prema teoriji održavanja odnosa koju su osmislili Canary i Stafford (1992), postoji pet proaktivnih strategija koje partneri obično koriste za očuvanje kvalitete svoje romantične veze. Tu se ubrajaju pozitivnost (primjerice izražavanje ugodnih emocija i suzdržavanje od kritiziranja partnera), otvorenost (otkrivanje želja i potreba), uvjeravanje (izražavanje predanosti i podrške u vezi), socijalne mreže (oslanjanje na zajedničke prijatelje i obitelj kao

izvore podrške) te podjela zadataka (ravnopravna raspodjela za obavljanje kućanskih poslova i drugih zadataka). Kako općenito u životu, tako i preko DM, pokazalo se da spomenute strategije mogu povoljno utjecati na kvalitetu romantične veze (Canary i Yum, 2015; Rus i Tiemensma, 2017). Pozitivnost i uvjeravanje pokazali su se najučinkovitijim pristupima u predviđanju zadovoljstva i predanosti u vezi (Canary i Yum, 2015). Online inačice ove dvije proaktivne strategije održavanja uključuju slanje pozitivnih poruka partneru (pozitivnost) i javno izjavljivanje ljubavi partneru, primjerice putem objave na zidu (uvjeravanje; Dainton, 2013). Na isti način na koji ljudi žele prikazati ono najbolje od sebe na svojem profilu, oni će također nastojati prikazati svoj odnos u njegovom najidealiziranijem obliku kao sredstvom potvrđivanja superiornosti. Waltherov (1996) hiperpersonalni model objašnjava jedinstvenu prednost koju DM pritom pružaju. Naime, komunikacija putem DM omogućuje pažljivu izradu i uređivanje sadržaja prije postavljanja tog sadržaja. To dodatno vrijeme koje nije prisutno tijekom interakcije licem u lice osigurava prikazivanje sebe i odnosa s partnerom na najpoželjniji način, zauzvrat ojačavajući međusobnu percepciju da su idealni romantični partneri (Walther i sur., 2015).

Nadalje, Mod (2010) je otkrio da je javna promjena statusa veze važan korak u vezi i da može promijeniti dinamiku u vezi. Status veze omogućuje parovima da svoju vezu učine službenom drugima, što za neke pojedince predstavlja korak naprijed u vezi i rezultira osjećajem sreće zbog stečene sigurnosti i potvrde veze (Mod, 2010). Nalazi istraživanja koje je proveo Mod (2010) također pokazuju da ljudi cijene javno iskazivanje naklonosti, odnosno da ih čini sretnima kada romantični partner javno objavi informacije koje se tiču njihovog romantičnog odnosa. To se, primjerice, odnosi na postavljanje javne fotografije s partnerom na DM ili objavljivanje javnog komentara na partnerovu fotografiju. Također, smatra se da bi sreća u vezi koja je izazvana korištenjem DM u velikoj mjeri trebala biti određena zadovoljstvom u vezi. Ako je pojedinac općenito zadovoljan vezom, veća je vjerojatnost da će doživjeti pozitivne emocije vezane uz javno iskazivanje te veze na DM (Mod, 2010).

Povezanost sreće i ljubomore u vezi

Iako je prirodno da ljudi teže postizanju osjećaja sreće, kako općenito u životu, tako i u romantičnim odnosima, često im se na tom putu stvaraju prepreke, posebice kada je u pitanju sreća u vezama. Jednom od tih prepreka smatra se i, ranije spomenuta, pojava ljubomore u vezama. Melamed (1991), primjerice, smatra da su ljudi koji su jako ljubomorni

vrlo zabrinuti i nezadovoljni svime, a pri tome su i nesigurni i jako ovisni o drugima. Pokazalo se da ljubomora ovisi o vrsti romantične veze u kojoj su ti pojedinci – ukoliko se partneri stalno viđaju i nemaju djece osjećaju više ljubomore, upravo zato što su jako vezani i ovise jedno o drugome. U takvim vezama ono što čini partnera ljubomornim jesu situacije u kojima drugi partner pokaže interes ili posveti svoje vrijeme nekoj drugoj osobi, budući da su navikli da tu osobu imaju samo za sebe. Prema Melamedu (1991), ljubomora se obično ne pojavljuje u stabilnim vezama jer su partneri sigurni i samouvjereni ukoliko se u periodu u kojem su zajedno nije dogodila nevjera pa posljedično osjećaju sreću u vezi. Za razliku od toga, kod partnera koji su kratak period u vezi postoji mjesta za sumnju jer nisu sigurni i ne izlaze dugo vremena. Oni još neće vjerovati osobi s kojom su u vezi te nerijetko imaju tjeskobne misli o gubitku partnera, što uzrokuje veliki pritisak na zdravlje veze pa time i na sreću u vezi.

Također, pokazalo se da su pojedinci koji su sretniji i imaju visoko samopoštovanje odgovorniji, oprastaju, iskreniji su, imaju povjerenja i pozitivni su. Nasuprot tome, oni koji su nesretniji i imaju nisko samopouzdanje su ljubomorniji u romantičnim vezama zbog toga što osjećaju da su neuspješni i da nisu dovoljno dobri pa posljedično postaju vrlo tjeskobni i nervozni zbog stalnog razmišljanja o gubitku partnera (Frank, 2014).

U istraživanju koje je provela Hand (2015) provjeravano je hoće li pojedinci koji su više nesretni biti ljubomorniji u vezi. Za muškarce je dobivena značajna negativna povezanost između ljubomore i sreće u vezi, što znači da što su nesretniji, muškarci osjećaju više razine ljubomore u vezi. Za razliku od toga, za žene je dobivena negativna, ali neznačajna povezanost između te dvije varijable. Zbog toga je korisno provesti još istraživanja koja bi se pozabavila povezanošću ova dva konstrukta, a istraživanje u ovom radu je pomak od dosadašnjih jer se bavi konstruktima ljubomore i sreće u vezi koji su specifično izazvani korištenjem DM.

Korištenje DM, zadovoljstvo vezom i intimnost

Kada se govori o korištenju DM i romantičnim odnosima, često se spominje zadovoljstvo vezom i kako ono može biti pod utjecajem korištenja DM. Zadovoljstvo romantičnom vezom odnosi se na stupanj u kojem pojedinac svoju vezu procjenjuje kvalitetnom, odnosno nagrađujućom. Ta procjena, osim o omjeru dobitaka i gubitaka u vezi, uvelike ovisi i o stupnju u kojem je trenutna veza u skladu s onim što pojedinac generalno očekuje o vezi, pa tako i o partneru. Zadovoljstvo vezom spominje se kao bitan prediktor

predanosti vezi, odnosno što je pojedinac zadovoljniji svojom romantičnom vezom, veća je vjerojatnost da će ostati u toj vezi. Uz to, pokazalo se da stupanj predanosti može utjecati na ishod, odnosno na stabilnost veze (Rusbult, 1983; prema Čubela Adorić i sur., 2014). Također, pokazalo se da je veće zadovoljstvo vezom povezano s brojnim pozitivnim prednostima kako za vezu, tako iza pojedinca. Partneri s većim zadovoljstvom vezom skloni su biti predaniji te, uz to, i više ulagati u romantični odnos (Butzer i Campbell, 2008). Zadovoljstvo vezom može utjecati i na dobrobit pojedinca, pa tako pojedinci koji navode da su zadovoljni u vezi obično su fizički zdraviji (Sprecher, 2002) i općenito zadovoljniji životom (Heiman i sur., 2011).

Kada je riječ o dugoročnijim učincima, često je proučavan odnos korištenja DM i zadovoljstva vezom. Elphinston i Noller (2011) su, primjerice, utvrdili da je korištenje Facebooka u svakodnevnom životu pojedinca povezano s nižim zadovoljstvom u vezi te da je taj učinak posredovan ljubomorom i ponašanjima nadziranja partnera. Zbog presječne prirode istraživanja, teško je reći je li niže zadovoljstvo vezom uzrok ili posljedica ljubomore. No, nalazi longitudinalnog istraživanja pokazali su negativne učinke čestog objavljivanja selfieja (za koje se pretpostavlja da izazivaju ljubomorne reakcije partnera) na kasniju kvalitetu veze, koja je djelomično posredovana ljubomorom (Halpern i sur., 2017). Prema tome, na ljubomoru utječu relativno stabilne karakteristike ličnosti, dostupnost platformi društvenih medija i varijable odnosa. Također, istraživanje Barelds i Barelds-Dijkstra (2007) pokazalo je da na ljubomoru vezanu uz korištenje DM utječe zadovoljstvo vezom. Nalazi su pokazali da postoji pozitivna povezanost reaktivne ljubomore i kvalitete veze, dok su anksiozna ljubomora i kvaliteta veze negativno povezane.

Međutim, ne ukazuju svi nalazi na negativnu povezanost između korištenja DM i zadovoljstvo vezom. Primjerice, javno iskazivanje ljubavi pak može pomoći u povećanju zadovoljstva u vezi i smanjenju ljubomore (Saslow i sur., 2013; Seidman i sur., 2019; Utz i Beukeboom, 2011). Nadalje, Kujath (2011) je izvijestio o tome da je komunikacija između partnera na DM kao što su Facebook i MySpace koristila kao proširenje, a ne zamjena za komunikaciju licem u lice. Uz to, Kraut i sur. (2002) pronašli su da, nakon što se poslije određenog vremena ljudi priviknu na komunikaciju preko DM, ta komunikacija može povezati s pozitivnim učincima na psihičko blagostanje i kvalitetu odnosa. Ipak, kako je riječ o nalazima dobivenim prije dvadeset godina, u obzir treba uzeti protok vremena. Hand i suradnici (2013) su u svojem istraživanju pretpostavili da će korištenje DM biti negativno povezano sa zadovoljstvom vezom. Međutim, nije pronađena značajna povezanost između

te dvije varijable. Ipak, utvrđeno je da intimnost posreduje odnos između korištenja DM i zadovoljstva vezom.

Kada se govori o intimnosti, obično se spominju osjećaji bliskosti, ljubavi i međusobne povezanosti s partnerom (Coundouris i sur., 2021) te tendencija samootkrivanja partneru (Hand i sur., 2013). Intimnost ima dva aspekta: seksualni i emocionalni. Dok je seksualna intimnost povezana s privrženosti općenito, kontaktom, fizičkom bliskošću i seksualnom aktivnošću (Dandurand i Lafontaine, 2013), emocionalna intimnost je povezana s osjećajem bliskosti s drugom osobom koji dovodi do tendencije samootkrivanja drugoj osobi. Poznato je da visokoj razini emocionalne intimnosti doprinosi visok stupanj povjerenja među partnerima, ponašanja koja ukazuju na brižnost i ljubav te validirajuće interakcije (Hand i sur., 2013). Unatoč tome što se intimnost i seksualnost često spominju zajedno u svakodnevnom kontekstu, u kliničkom okruženju uočeno je da parovi zadovoljni svojim seksualnim životom ne osjećaju uvijek izraženu emocionalnu povezanost s partnerom. Isto tako, osjećaji privrženosti i emocionalne povezanosti ne moraju nužno ukazivati na seksualno zadovoljstvo (Yoo i sur., 2014). Emocionalna intimnost pokazala se kao varijabla koja snažno doprinosi zadovoljstvu u vezi (Dandurand i Lafontaine, 2013; Greeff i Malherbe, 2001). Često se spominje da emocionalna intimnost doprinosi zadovoljstvu vezom više nego seksualna intimnost sama po sebi (Dandurand i Lafontaine 2013; Zimmer-Gembeck i sur., 2014). Tako su, primjerice, u istraživanju Zimmer-Gembecka i suradnika (2014) mladi heteroseksualni parovi koji su težili intimnosti u svojoj vezi iskazali veće zadovoljstvo vezom od onih koji su pridavali veću važnost samoistraživanju i razvoju identiteta kao dijelu procesa međusobnog upoznavanja, neovisno o spolu.

Medijacijski učinak intimnosti na odnos između korištenja DM i zadovoljstva vezom dobiven u rezultatima istraživanja koje su proveli Hand i suradnici (2013) sugerira da, dok korištenje DM negativno utječe na intimnost, intimnost može imati svojevrsnu zaštitnu funkciju, tako da na zadovoljstvo vezom ne utječe značajno to korištenje DM. Rezultati ukazuju na to da, dok korištenje DM može biti negativno povezano s određenim komponentama zadovoljstva u vezi, na zadovoljstvo vezom u cjelini ne utječe nužno značajno.

Cilj, problemi i hipoteze

Cilj

Cilj ovoga istraživanja je ispitati odnos zadovoljstva vezom, intimnosti, nadziranja partnerova ponašanja i ljubomore, odnosno, sreće u vezi vezane uz korištenje DM.

Problemi

1. Ispitati odnos sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM i ljubomore na DM
2. Ispitati efekte nadziranja partnerova ponašanja i zadovoljstva vezom na sreću u vezi koja je izazvana korištenjem DM i ljubomoru na DM
3. Ispitati medijacijski učinak intimnosti na odnos između korištenja DM i zadovoljstva vezom

Hipoteze

1. Sreća u vezi koja je izazvana korištenjem DM bit će negativno povezana s ljubomorom na DM.
- 2a. Nadziranje partnerova ponašanja bit će pozitivni prediktor ljubomore na DM, a negativni prediktor sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM.
- 2b. Zadovoljstvo vezom bit će pozitivni prediktor sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM, a negativni prediktor ljubomore na DM.
3. Korištenje DM i zadovoljstvo vezom bit će negativno povezani, pri čemu će intimnost imati medijacijski učinak na odnos između te dvije varijable.

Metoda

Sudionici

U ovom istraživanju sudjelovalo je ukupno 308 sudionika u dobi od 18 do 30 godina, pri čemu je prosječna dob iznosila $M = 23.41$ ($SD = 2.646$). Sudjelovalo je 212 (68.8%) osoba ženskog spola te 96 (31.2%) osoba muškoga spola. Raspon dobi osoba ženskog spola bio je od 18 do 30 godina, pri čemu je prosječna dob iznosila $M = 23.93$ ($SD = 2.939$). Dob osoba muškog spola također se kretala u rasponu od 18 do 30 godina, dok je njihova prosječna dob

iznosila $M = 23.18$ ($SD = 2.474$). Što se tiče statusa romantičnog odnosa, sudjelovalo je 18 (5.8%) osoba koje su braku, 73 (23.7%) osobe koje su u vezi i žive sa svojim partnerom i 217 (70.5%) osoba koje su u vezi, ali ne žive sa partnerom.

Instrumenti

Za potrebe ovog istraživanja konstruiran je Upitnik o općim podacima sudionika. Od sudionika se tražilo da navedu spol, dob, trenutni status veze te koliko dugo su u postojećoj vezi. Također, pitalo ih se koje sve DM koriste te na kojoj su DM najaktivniji.

Korištenje DM ispitano je pomoću *Skale intenziteta korištenja Facebook-a* (engl. *Facebook Intensity Scale*) (Ellison i sur., 2007). Prijevod skale je, uz dopuštenje autorice prijevoda, preuzet iz rada *Upotreba društvenih mreža i razina samopoštovanja adolescenata* (Galina, 2017). Skala se sastoji od ukupno sedam čestica, a za potrebe ovoga istraživanja čestice su oblikovane tako da se ne odnose samo na Facebook, već bilo koju DM koju sudionici koriste. Dvije čestice su osmišljene kako bi se izmjerilo koliko su pojedinci angažirani u aktivnostima na DM: broj sati dnevno provedenih na DM (1= 0-14min, 2=15-29min, 3=30min-1h, 4=1h-2h, 5=2h-4h, 6=4h ili više) i broj prijatelja/pratelja na DM koju sudionik najčešće koristi (1=0 – 100, 2=101 – 300, 3=301 – 500, 4=501 – 700, 5=700 ili više). Preostalih pet čestica skale odnose se na tvrdnje kojima se mjeri emocionalna povezanost pojedinaca sa DM koju najčešće koriste te integriranost te DM u svakodnevni život pojedinca. Primjer čestice je: *Kada se ne prijavim na društvenu mrežu duže vrijeme, osjećam se van toka događanja*. Čestica *Ponosno govorim ljudima da imam profil na društvenoj mreži* je, zbog zastarjelosti i jer nije u skladu s današnjim trendovima, izbačena iz skale. Zadatak sudionika je da na skali odgovora Likertova tipa od pet stupnjeva (1 - uopće se ne slažem; 5 - u potpunosti se slažem) procjeni slaganje sa pet tvrdnji. Rezultat emocionalne povezanosti pojedinca sa DM svakog sudionika je aritmetička sredina njegovih procjena na pet čestica skale kojima se mjeri emocionalna povezanost. Mjera angažiranosti pojedinca u aktivnostima na DM (broj sati) te broj prijatelja/pratelja na DM su tretirana kao dva pojedinačna rezultata. Koeficijent pouzdanosti ove skale u istraživanju Ellison i suradnika (2007) iznosi $\alpha = .83$, a u ovom je istraživanju također dobivena visoka pouzdanost, $\alpha = .83$.

Kako bi se ispitao doživljaj ljubomore na DM, korištena je *Skala ljubomore na Facebooku* (engl. *Facebook Jealousy Scale*) koju su konstruirali Muike i suradnici (2009). Prijevod skale je, uz dopuštenje, preuzet iz rada *Neke odrednice Instagram ljubomore*

(Šimičević, 2019). Skala se sastoji od ukupno 26 čestica, a primjeri čestica su *Osjećao/la bih prijatnu kada bi moj/a partner/ica dodao/la bivšeg/u partner/icu za prijatelja/pratitelja na društvenoj mreži* i *Brinem se da bi moj/a partner/ica iskoristio/la društvene mreže za započinjanje ljubavnog odnosa s drugom osobom*. Čestice su dodatno, za potrebe ovog istraživanja, prilagođene u smislu da se, umjesto na Facebook, sudionici referiraju na bilo koju DM koju koriste. Također, skala je modificirana u smislu da su promijenjene čestice koje se odnose na ponašanja koja nisu primjenjiva za sve DM i koja se odnose na ponašanja koja se više ne koriste u tolikoj mjeri na DM. Čestice, *Bio/la bih ljubomoran/a kada bih vidio/jela da je moj/a partner/ica napisao/la neku poruku na zid osobi suprotnog spola* i *Bio/la bih ljubomoran/a kada bi moj/a partner/ica primio/la poruku na zidu od osobe suprotnog spola* su prilagođene tako da je poruka na zidu zamijenjena s komentarom (*Bio/la bih ljubomoran/a kada bih vidio/jela da je moj/a partner/ica ostavio/la komentar na objavi osobe suprotnog spola* i *Bio/la bih ljubomoran/a kada bi moj/a partner/ica primio/la komentar na svojoj objavi od osobe suprotnog spola*). Čestica *Osjećao/la bih se neugodno kada bi moj/a partner/ica primio/la osobni poklon na društvenoj mreži od osobe suprotnog spola* u potpunosti je izbačena. Eksploratornom faktorskom analizom otkrivena je jednofaktorska struktura, pri čemu su faktorska zasićenja svih čestica bila u rasponu od 0.432 do 0.821, a izlučeni faktor objašnjavao je 47% zajedničke varijance (Muisse i sur., 2009). Također, u istraživanju koje je provela Šimičević (2019) potvrđena je jednofaktorska struktura skale. Kako je u ovome istraživanju izbačena jedna čestica, provjerena je faktorska struktura upitnika bez te čestice. Eksploratornom faktorskom analizom potvrđena je jednofaktorska struktura, pri čemu je izlučeni faktor objašnjavao 46.28% zajedničke varijance, a faktorska zasićenja svih čestica bila su u rasponu od 0.396 do 0.817. Sudionici su za svaku česticu na skali odgovora od 7 stupnjeva (1 - vrlo malo vjerojatno; 7 - vrlo vjerojatno) trebali procijeniti koliko je vjerojatno da će se osjećati ili ponašati na određen način. Ukupan rezultat svakog sudionika računa se kao prosječan rezultat na svim česticama, pri čemu viši rezultat ukazuje na višu razinu ljubomore. Cronbach alpha koeficijent pouzdanosti za ovu skalu u istraživanju Muise i suradnika (2009) iznosi $\alpha=.96$, a u istraživanju u kojem je korišten prijevod skale $\alpha=.93$ (Šimičević, 2019). U ovom je istraživanje također dobivena visoka pouzdanost skale, $\alpha=.95$.

Za procjenu pozitivnih posljedica korištenja DM na romantične veze, korištena je skala koju su konstruirali Utz i Beukeboom (2011), u kojoj sudionici trebaju procijeniti vjerojatnost da će doživjeti ugodne emocije nakon određenih ponašanja svojega partnera/ice.

Vjerojatnost doživljavanja ugodnih emocija procjenjuje se na skali odgovora od sedam stupnjeva (1 - vrlo malo vjerojatno; 7 - vrlo vjerojatno). Korištena su ista ponašanja kao u *Ljestvici ljubomore na društvenim mrežama* (Muisse i sur., 2009). Primjer stavke je *Koliko je vjerojatno da ćete postati sretni ukoliko Vaš partner/ica objavi sliku na kojoj ste Vi*. Čestica *Koliko je vjerojatno da ćete postati sretni ukoliko Vam partner/ica objavi na Vašem zidu poruku koja se odnosi na vaš romantični odnos* je, zbog toga što objavljivanje na zidu nije više jedno od ponašanja koje se često prakticira na DM te nije primijenjivo za sve DM, zamijenjena česticom *Koliko je vjerojatno da ćete postati sretni ukoliko Vam partner/ica objavi javni komentar koji se odnosi na vaš romantični odnos*. Ljestvica ima visoku pouzdanost, $\alpha = .91$ (Utz i Beukeboom, 2011). Skala je za potrebe ovoga istraživanja prevedena na hrvatski jezik metodom dvostrukog prijevoda, a u ovom istraživanju također pokazuje visoku pouzdanost, $\alpha = .88$.

Kako bi se ispitalo nadziranje partnerova ponašanja, Utz i Beukeboom (2011) su konstruirali upitnik koji mjeri čestinu pojavljivanja određenih ponašanja kojima se nastoji nadzirati ponašanje romantičnog/e partnera/ice. Cilj je bio suprotstaviti društveno prihvaćeno ponašanje pregledavanja profila partnera s društveno neprihvaćenim ponašanjem. Upitnik se sastoji od ukupno tri čestice. Započinje s česticom *Koliko često pretražujete ladice, torbu ili džepove svojega/svoje partnera/ice* koja je preuzeta od Pfeiffera i Wonga (1989). Uz tu česticu dodatno su razvijene dvije čestice kako bi se ispitala društveno neprihvatljiva upotreba novih medija: *Koliko često potajno čitate poruke na mobilnom telefonu svojega/svoje partnera/ice?* i *Koliko često potajno čitate e-mailove svojega/svoje partnera/ice?*. Sudionici su na skali odgovora od 7 stupnjeva trebali procijeniti koliko često prakticiraju takva ponašanja (1 - nikad; 7 - cijelo vrijeme). Upitnik ima visoku pouzdanost, $\alpha = .91$ (Utz i Beukeboom, 2011). Skala je prevedena na hrvatski jezik metodom dvostrukog prijevoda, a u ovom istraživanju Cronbach alpha koeficijent pouzdanosti iznosi $\alpha = .74$.

Zadovoljstvo vezom ispitano je pomoću *Skale procjene kvalitete veze* (engl. *Relationship Assesment Scale – RAS*) (Hendrick, 1988). Skala je adaptirana i prevedena od strane Šunjić i Penezić te je javno dostupna u Zbirki psihologijskih skala i upitnika (Ćubela Adorić i sur., 2014). Skala se sastoji od sedam čestica koje se fokusiraju na nekoliko aspekata veze. U prvim primjenama, skala je pokazala jednofaktorsku strukturu, pri čemu je izlučeni faktor objašnjavao 46% (Hendrick, 1988), odnosno 57% zajedničke varijance (Hendrick i sur., 1988). Primjer čestice na ovoj skali je *Koliko je dobra Vaša veza u usporedbi s većinom*

veza? Zadatak sudionika bio je odgovoriti na skali odgovora od pet stupnjeva (1 - gotovo uopće ne; 5 - u potpunosti). Prije određivanja ukupnog rezultata, dvije čestice (*Koliko često poželite da se ne nalazite u ovoj vezi?* i *Koliko problema ima u Vašoj vezi?*) su rekodirane. Ukupan rezultat određuje se kao aritmetička sredina procjena na skali procjene na svim česticama, pri čemu veći rezultati znače da su sudionici više zadovoljni vezom ili percipiraju vezu kvalitetnijom. Cronbach alfa koeficijent pouzdanosti u istraživanju koje je proveo Hendrick (1988) iznosi $\alpha=.86$, dok je prilikom primjene hrvatske verzije skale dobivena pouzdanost $\alpha=.80$ (Šunjić i Penezić, 2014). U ovom istraživanju skala također ima visoku pouzdanost, $\alpha=.89$.

Intimnost u partnerskim odnosima provjeravana je pomoću *Millerove skale socijalne intimnosti* (Miller i Lefcourt, 1982). Skala mjeri stupanj procjenjene intimnosti u bliskoj vezi te se sastoji od ukupno 17 čestica. Na 6 čestica daju se samoprocjene čestine intimnih ponašanja, primjerice *Koliko često pokazujete svoju privrženost prema svojem/oj partneru/ici?*, pri čemu se odgovori daju na skali odgovora od deset stupnjeva (1 – jako rijetko; 10 - gotovo uvijek), dok se na ostalih 11 čestica daju samoprocjene intenziteta nekih ponašanja (npr. *Koliko volite nasamo provoditi vrijeme sa svojim/om partnerom/icom?*) na skali sa deset stupnjeva koja se kreće od 1 (malo) do 10 (puno). Čestice *Koliko često čuvate vrlo osobne informacije za sebe i ne dijelite ih sa svojim/om partnerom/icom?* i *Koliko je štete u Vašim odnosima s partnerom/icom prouzrokovano nekim uobičajenim nesporazumima?* boduju se obrnuto. Veći ukupan rezultat označava veći stupanj percipirane intimnosti u vezi. Pouzdanost skale kreće se od .86 do .91 (Miller i Lefcourt, 1982). Skala je prevedena na hrvatski jezik metodom dvostrukog prijevoda, a u ovom istraživanju pokazuje visoku pouzdanost, $\alpha=.92$.

Postupak

Prije nego što je započeto s istraživanjem dobivena je suglasnost Etičkog povjerenstva Filozofskog fakulteta u Osijeku. Istraživanje je provedeno online putem, na način da su poveznice na upitnik podijeljene po raznim grupama i profilima na DM (Facebook, Instagram) ili sudionicima poslana direktnom porukom. Sudionici su klikom na poveznicu mogli pristupiti upitniku i anonimno ga ispuniti. Na početku se nalazila uputa u kojoj je bilo naglašeno da u istraživanju mogu sudjelovati samo osobe koje imaju između 18 i 30 godina koje su trenutno barem šest mjeseci u romantičnom odnosu. Uz to, uvjet za sudjelovanje u istraživanju bio je da sudionik nema zajedničku djecu s osobom na koju se

fokusira prilikom procjenjivanja njihove veze. Također, za sudjelovanje u istraživanju bilo je potrebno da sudionici koriste barem jednu DM te da njihov romantični partner ima profil na barem jednoj DM. U uputi je bilo naglašeno i to da je istraživanje u potpunosti dobrovoljno i povjerljivo te kako sudionici mogu odustati od sudjelovanja u bilo kojem trenutku. U uputi i na kraju upitnika ostavljeni su kontakti nekoliko besplatnih savjetovališta, čime je sudionicima pružena mogućnost da se obrate na neki od tih brojeva ukoliko ih je sudjelovanje u istraživanju na neki način uznemirilo. Također je navedena i e-mail adresa istraživača na koju se sudionici mogu javiti u slučaju da ih budu zanimali rezultati istraživanja. Nakon čitanja uputa i davanje pristanka za sudjelovanje u istraživanju, zadatak sudionika bio je da ispune opća pitanja, a potom su ispunjavali upitnike kojima se ispituju ponašanja vezana uz korištenje DM, ljubomoru vezanu uz DM, sreću u vezi koja je izazvana korištenjem DM, nadziranje partnerova ponašanja, zadovoljstvo vezom te stupanj intimnosti u vezi. Ispunjavanje upitnika trajalo je oko 10 minuta.

Rezultati

Testiranje preduvjeta za korištenje parametrijskih postupaka

Kolmogorov-Smirnovljevim testom najprije je provjeren normalitet distribucija varijabli, kao preduvjet za provedbu parametrijskih postupaka. Kao što se može vidjeti u Tablici 1, sve korištene varijable značajno odstupaju od normalne distribucije ($p < .01$). Ipak, smatra se kako je Kolmogorov-Smirnovljev test u slučaju velikih uzoraka prestrog pa se čak i mala odstupanja od normalnosti smatraju značajnima (Field, 2013). Stoga, u obzir su uzeti i indeksi asimetričnosti i spljoštenosti. Naime, Kline (2005) smatra da su ekstremno odstupajuće distribucije one čiji se indeks asimetričnosti kreće van raspona od ± 3 , a indeks spljoštenosti van raspona od ± 10 . Indeksi asimetričnosti i spljoštenosti svake varijable u ovome istraživanju kreću se u dozvoljenim rasponima (Tablica 1). Zbog toga, odlučeno je kako rezultati svih varijabli mogu biti uključeni u parametrijsku obradu.

Deskriptivna analiza

Deskriptivni podaci te vrijednosti kojima se ispitivao normalitet distribucije za mjerene varijable prikazani su u Tablici 1. Za varijablu broja sati dnevno provedenih na DM i broja prijatelja/pratitelja na DM na kojoj je sudionik najaktivniji nije bilo moguće izračunati koeficijent unutarnje konzistencije budući da se sastoje od samo jedne čestice. Koeficijenti

ostalnih izmjerenih varijable kreću se iznad preporučene granične vrijednosti od .70 i mogu se smatrati zadovoljavajuće visokima (Field, 2013).

Tablica 1. Deskriptivni podaci varijabli, koeficijenti unutarnje konzistencije, rezultati Kolmogorov – Smirnovljevog testa te indeksi asimetričnosti i spljoštenosti (N=308)

Varijabla	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>Pmin</i> (<i>Tmin</i>)	<i>Pmax</i> (<i>Tmax</i>)	<i>α</i>	<i>K-S</i>	<i>IA</i>	<i>IS</i>
Emocionalna povezanost s DM	3.45	0.886	1.00 (1.00)	5.00 (5.00)	.83	0.076**	-0.413	-0.297
Broj sati dnevno provedenih na DM	4.32	1.061	1.00 (1.00)	6.00 (6.00)	-	0.192**	-0.250	-0.422
Broj prijatelja/pratelja na DM na kojoj je sudionik najaktivniji	2.83	1.232	1.00 (1.00)	5.00 (5.00)	-	0.233**	0.468	-0.797
Ljubomora na DM	2.77	1.172	1.00 (1.00)	6.81 (7.00)	.95	0.099**	0.906	0.505
Sreća u vezi zbog DM	4.46	1.570	1.00 (1.00)	7.00 (7.00)	.88	0.074**	-0.135	-0.925
Nadziranje partnerova ponašanja	1.45	0.770	1.00 (1.00)	5.67 (7.00)	.74	0.279**	2.642	8.570
Zadovoljstvo vezom	4.37	0.660	1.71 (1.00)	5.00 (5.00)	.89	0.174**	-1.598	2.835
Intimnost	8.62	1.297	3.41 (1.00)	10.00 (10.00)	.92	0.177**	-1.745	3.041

Napomena: *M* – aritmetička sredina; *SD* – standardna devijacija; *Pmin* – postignuti minimum; *Pmax* – postignuti maksimum; *Tmin* – teorijski minimum; *Tmax* – teorijski maksimum; *α* – koeficijent unutarnje konzistencije Cronbach alpha; *K-S* – Kolmogorov – Smirnovljevi test; *IA* – indeks asimetričnosti; *IS* – indeks spljoštenosti; ** $p < .01$

Srednje vrijednosti prikazane u Tablici 1 ukazuju kako su sudionici u ovom istraživanju na skalama emocionalne povezanosti s DM, broja sati dnevno provedenih na DM, broja

prijatelja/pratitelja na DM na kojoj je sudionik najaktivniji, sreće u vezi izazvane korištenjem DM, zadovoljstva vezom i intimnosti postigli rezultate koji su iznad, a na skalama ljubomore na DM i nadziranja partnerova ponašanja rezultate koji su ispod srednje vrijednosti ponuđenih rezultata. Također, ono što se može uočiti iz Tablice 1 je da su sudionici izvijestili da češće doživljavaju sreću u vezi izazvanu korištenjem DM, nego ljubomoru zbog korištenja DM.

Povezanost mjerenih varijabli

Za početak, izmjerena je povezanost svih mjerenih varijabli, uključujući demografske varijable spola i dobi. Dobiveni rezultati prikazani su u Tablici 2.

Tablica 2. Interkorelacije svih izmjerenih varijabli (N=308)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.Spol	-	-.131*	.199**	.147**	-.009	-.058	.099	-.226**	.162**	.335**
2.Dob		-	-.144*	-.160**	-.043	-.044	-.210**	.039	-.127*	-.201**
3.Emocionalna_povezanost_s_DM			-	.498**	.308**	.424**	.220**	.213**	-.251**	-.052
4.Koliko sati dnevno provodite na društvenim mrežama?				-	.252**	.375**	.224**	.239**	-.260**	-.072
5.Koliko imate prijatelja/pratitelja na društvenoj mreži na kojoj ste najaktivniji?					-	.116*	.083	.143*	-.121*	-.055
6.Ljubomora_na_DM						-	.259**	.605**	-.482**	-.252**
7.Sreća_na_DM							-	.048	.136*	.149**
8.Nadziranje_partnerova_ponašanja								-	-.478**	-.361**
9.Zadovoljstvo_vezom									-	.605**
10.Intimnost										-

Napomena: * $p < .05$; ** $p < .01$; Spol – 1= muški, 2= ženski

Kako bi se provjerilo postoji li povezanost sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM i ljubomore na DM, na koju se odnosi H1, promatran je koeficijent korelacije između te dvije varijable. Koeficijent korelacije u ovom istraživanju iznosi $r = .259$ ($p < .01$), što upućuje na postojanje statistički značajne pozitivne povezanosti između te dvije varijable. Dakle, pojedinci koji doživljavaju više sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM, doživljavaju i više ljubomore u vezi prilikom korištenja DM. Također, ono što je bitno za ovo istraživanje jest povezanost korištenja DM i zadovoljstva vezom. Korištenje DM ispitivano je putem

skale emocionalne povezanosti s DM, rezultata na čestici kojom je provjeravano vrijeme provedeno na DM i rezultata na čestici kojom je provjeravan broj prijatelja na DM koju pojedinac najčešće koristi. Koeficijent korelacije između zadovoljstva vezom i emocionalne povezanosti s DM iznosi $r=-.251$ ($p<.01$), što upućuje na postojanje statistički značajne negativne povezanosti između te dvije varijable. Nadalje, koeficijent korelacije između zadovoljstva vezom i rezultata na čestici kojom se provjerava vrijeme provedeno na DM iznosi $r=-.260$ ($p<.01$), što upućuje na postojanje statistički značajne negativne povezanosti između te dvije varijable. U konačnici, koeficijent korelacije između zadovoljstva vezom i rezultata na čestici kojom se provjerava broj prijatelja na DM na kojoj je sudionik najaktivniji iznosi $r=-.121$ ($p<.05$), što upućuje na postojanje statistički značajne negativne povezanosti između te dvije varijable. Dakle, pojedinci koji pokazuju više rezultate na varijablama koje ispituju korištenje DM, manje su zadovoljni svojim vezama.

Ono što je također zanimljiv nalaz koji se može vidjeti u Tablici 2 je postojanje statistički značajne negativne povezanosti između spola i nadziranja partnerova ponašanja. Koeficijent korelacije između te dvije varijable iznosi $r=-.226$ ($p<.01$), što upućuje na to da muškarci više nadziru ponašanja osobe s kojom su u romantičnom odnosu.

Doprinos nadziranja partnerova ponašanja i zadovoljstva vezom u objašnjenju ljubomore na DM i sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM

Kako bi se provjerio doprinos nadziranja partnerova ponašanja i zadovoljstva vezom u objašnjenju ljubomore na DM i sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM, provedene su dvije hijerarhijske regresijske analize.

Najprije su provjereni su uvjeti za provedbu prve hijerarhijske regresijske analize. Vrijednost Durbin-Watsona iznosi 2.073, a poželjno je da se kreće od 1 do 3, čime je zadovoljen preduvjet o nezavisnosti reziduala (Field, 2013). Vrijednosti linearnosti odnosa (*VIF*) su manje od 10, dok su recipročne vrijednosti (*Tolerance*) veće od 0.1, čime je utvrđeno da između prediktora ne postoji problem s multikolinearnošću (Field, 2013).

U prvi blok prve hijerarhijske regresijske analize uključeni su spol i dob kao kontrolne varijable. U drugom bloku je uključena varijabla zadovoljstvo vezom, a u trećoj nadziranje partnerova ponašanja. Kao kriterij najprije je provjeravana ljubomora na DM. Mjera nadziranja partnerova ponašanja bila je uključena u trećem koraku jer je više povezana s kriterijem nego varijabla zadovoljstva vezom, na temelju čega se očekivao veći udio

zajedničke varijance tog prediktora u odnosu na ranije dodani prediktor. Rezultati provedene hijerarhijske regresijske analize prikazani su u Tablici 3.

Tablica 3. Rezultati hijerarhijske regresijske analize za kriterij ljubomora na DM (N = 308)

	1. korak	2. korak	3. korak
Prediktori	β	β	β
Spol	-.065	.009	.087
Dob	-.052	-.105	-.086
Zadovoljstvo vezom		-.497**	-.268**
Nadziranje partnerova ponašanja			.499**
ΔR^2	.006	.237**	.186**
R^2	.006	.243	.430

Napomena: β = standardizirani beta koeficijent; R^2 = koeficijent multiple determinacije; ΔR^2 = promijenjeni koeficijent multiple determinacije; ** $p < .01$; Spol – 1= muški, 2= ženski

U prvom bloku se pokazalo da sociodemografske karakteristike (spol i dob) objašnjavaju 0.6% ukupne varijance te time ne doprinose statistički značajno objašnjenju varijance ljubomora na DM. Rezultati drugog bloka hijerarhijske regresijske analize pokazali su da su spol, dob i zadovoljstvo vezom zajedno statistički značajno objašnjavaju varijancu ljubomora, pri čemu zadovoljstvo vezom objašnjava dodatnih 23.7%. Zadovoljstvo vezom pokazalo se statistički značajnim negativnim prediktorom ljubomora na DM ($\beta = -.497$, $p < .01$). Dakle, pojedinci koji su zadovoljniji vezom, rjeđe osjećaju ljubomoru u vezi prilikom korištenja DM. U trećem koraku nadziranje partnerova ponašanja se pokazalo statistički značajnim pozitivnim prediktorom ljubomora na DM ($\beta = .499$, $p < .01$), a u odnosu na spol, dob i zadovoljstvo vezom objašnjava dodatnih 18.6% varijance kriterija. Dakle, pojedinci koji češće nadziru ponašanja svog partnera, češće osjećaju ljubomoru u vezi vezanu uz korištenje DM.

Pretpostavljeni model objašnjava ukupno 42.9% varijance ljubomora na DM, a $F(4,303) = 57.104$, $p < .01$ je pokazatelj dobre kriterijske valjanosti modela.

Nadalje, kako bi se provjerio doprinos nadziranja partnerova ponašanja i zadovoljstva vezom u objašnjenju sreće u vezi izazvane korištenjem DM, provedena je još jedna hijerarhijska regresijska analiza. Najprije su provjereni su uvjeti za provedbu hijerarhijske regresijske analize. Vrijednost Durbin-Watsona iznosi 1.881, što upućuje na nezavisnost reziduala. *VIF* je manji od 10, dok su recipročne vrijednosti (*Tolerance*) veće od 0.1, čime je utvrđeno da između prediktora ne postoji problem s multikolinearnošću.

U prvi blok hijerarhijske regresijske analize uključeni su spol i dob kao kontrolne varijable. U drugom bloku je uključena varijabla nadziranje partnerova ponašanja, a u trećem zadovoljstvo vezom. Kao kriterij je provjeravana sreća u vezi vezana uz korištenje DM. Mjera zadovoljstva vezom bila je uključena u trećem koraku jer je više povezana s kriterijem nego varijabla nadziranja partnerova ponašanja, na temelju čega se očekivao veći udio zajedničke varijance tog prediktora u odnosu na ranije dodani prediktor. Rezultati provedene hijerarhijske regresijske analize prikazani su u Tablici 4.

Tablica 4. Rezultati hijerarhijske regresijske analize za kriterij sreća u vezi izazvana korištenjem DM (N= 308)

	1. korak	2. korak	3. korak
Prediktori	β	β	β
Spol	.073	.090	.082
Dob	-.201**	-.202**	-.184**
Nadziranje partnerova ponašanja		.076	.156
Zadovoljstvo vezom			.174**
ΔR^2	.049**	.005	.023**
R^2	.049	.055	.078

Napomena: β = standardizirani beta koeficijent; R^2 = koeficijent multiple determinacije; ΔR^2 = promijenjeni koeficijent multiple determinacije; ** $p < .01$; *Spol* – 1= muški, 2= ženski

U prvom bloku se pokazalo da sociodemografske karakteristike (spol i dob) objašnjavaju 4.9% varijance kriterija. Spol se nije pokazao statistički značajnim prediktorom sreće na DM ($\beta = .073$, $p > .01$), dok se dob pokazala statistički značajnim negativnim prediktorom ($\beta = -$

.201, $p < .01$). Dakle, mlađi sudionici češće doživljavaju osjećaj sreće u vezi koji je izazvan korištenjem DM. Rezultati drugog bloka hijerarhijske regresijske analize pokazali su da spol, dob i nadziranje partnerova ponašanja zajedno objašnjavaju 5.5% varijance sreće na DM, što se nije pokazalo statistički značajnim. Nadziranje partnerova ponašanja objašnjava dodatnih 0.5% varijance kriterija te se nije pokazalo statistički značajnim prediktorom sreće u vezi izazvane korištenjem DM ($\beta = .076$, $p > .01$). U trećem koraku zadovoljstvo vezom se pokazalo statistički značajnim pozitivnim prediktorom sreće na DM ($\beta = .174$, $p < .01$) te u odnosu na spol, dob i nadziranje objašnjava dodatnih 2.3% varijance kriterija. Dakle, oni koji su zadovoljniji vezom, češće osjećaju sreću u vezi prilikom korištenja DM.

Pretpostavljeni model objašnjava ukupno 7.7% varijance sreće u vezi izazvane DM, a $F(4,303) = 6.393$, $p < .01$ je pokazatelj dobre kriterijske valjanosti modela.

Provjera medijacijskog učinka intimnosti na odnos između korištenja DM i zadovoljstva vezom

Kao što se može vidjeti u Tablici 2, korištenje DM i intimnost nisu statistički značajno povezane varijable. Zbog toga, prema klasičnoj metodi provjere koju su predložili Baron i Kenny (1986), nisu zadovoljeni preduvjeti za provjeru medijacijskog učinka. Unatoč tome, u novije se vrijeme uvjeti o postojanju povezanosti varijabli često odbacuju kao nužni u traženju dokaza o postojanju značajnih medijacijskih učinaka (Hayes, 2018). Stoga, potencijalni medijacijski učinak intimnosti na odnos između korištenja DM i zadovoljstva vezom ipak je provjeravan.

Za provjeru medijacijskog učinka intimnosti na odnos između korištenja DM i zadovoljstva vezom provedena je hijerarhijska regresijska analiza. Prije provedbe su provjereni uvjeti za provedbu regresijske analize. Vrijednost Durbin-Watsona iznosi 1.807, što upućuje na to da su reziduali međusobno nezavisni. *VIF* je manji od 10, dok su recipročne vrijednosti (*Tolerance*) veće od 0.1, što znači da nema problema s multikolinearnošću.

Prilikom provedbe regresijske analize, u prvom bloku, kao kontrolne varijable, uneseni su spol i dob. U drugom bloku unesene su dimenzije korištenja DM (emocionalna povezanost s DM, rezultati na čestici koja ispituje vrijeme koje se provede dnevno na DM te rezultati na čestici koja se odnosi na broj prijatelja na DM koju sudionik najčešće koristi). U trećem bloku dodana je varijabla intimnost. Rezultati hijerarhijske regresijske analize prikazani su u Tablici 5.

Tablica 5. Rezultati hijerarhijske regresijske analize za kriterij zadovoljstvo vezom (N = 308)

Prediktori	1. korak		2. korak		3. korak	
	β	Nulte korelacije	β	Nulte korelacije	β	Nulte korelacije
Spol	.148**	.162	.213**	.162	.018	.162
Dob	-.107	-.127	-.163**	-.127	-.058	-.127
Emocionalna povezanost s DM			-.208**	-.251	-.155**	-.251
Broj sati provedenih na DM			-.212**	-.260	-.153**	-.260
Broj prijatelja Na DM			-.009	-.121	-.006	-.121
Intimnost					.568**	.605
ΔR^2	.038**		.126**		.269**	
R^2	.038		.164		.433	

Napomena: β = standardizirani beta koeficijent; R^2 = koeficijent multiple determinacije; ΔR^2 = promijenjeni koeficijent multiple determinacije; ** $p < .01$, Spol – 1= muški, 2= ženski

Kao što je vidljivo iz Tablice 5, spol i dob u 1. koraku objašnjavaju 3.8% varijance zadovoljstva vezom i time statistički značajno doprinose objašnjenju varijance kriterija. U prvom koraku spol se pokazao statistički značajnim pozitivnim prediktorom zadovoljstva vezom ($\beta=.148, p<.01$), što upućuje na to da su ženski sudionici zadovoljniji svojim vezama, dok se dob pokazala statistički neznačajnim negativnim prediktorom zadovoljstva vezom ($\beta=-.107, p>.01$). Dimenzije korištenja DM u 2. koraku statistički značajno doprinose objašnjenju varijance zadovoljstva vezom, objašnjavajući dodatnih 12.6%. Emocionalna povezanost s DM se pokazala statistički značajnim negativnim prediktorom ($\beta=-.208, p<.01$), kao i broj sati provedenih dnevno na DM ($\beta=-.212, p<.01$), dok se broj prijatelja na DM pokazao statistički neznačajnim negativnim prediktorom zadovoljstva vezom ($\beta=-.009, p>.01$). Što su emocionalno povezaniji s DM i što više vremena provode na DM, sudionici

su manje zadovoljni svojim vezama. U trećem koraku objašnjeno je dodatnih 26.9% varijance kriterija, pri čemu se intimnost pokazala statistički značajnim pozitivnim prediktorom zadovoljstva vezom ($\beta=.568, p<.01$). Dakle, što više intimnosti osjećaju u vezi, to su pojedinci zadovoljniji svojim vezama.

Može se uočiti da dodavanjem intimnosti u 3. koraku ne dolazi do promjene značajnosti kod varijable Emocionalna povezanost s DM, rezultata na čestici *Koliko imate prijatelja/pratitelja na društvenoj mreži na kojoj ste najaktivniji?* te čestici *Koliko sati dnevno provodite na DM?*, što ukazuje na nepostojanje medijacijskog efekta intimnosti na odnos između spomenutih dimenzija korištenja DM te zadovoljstva vezom.

Međutim, ono što se može primijetiti jest da je uvođenjem varijable Intimnost u 3. koraku došlo do potpune medijacije kod spola. Odnosno, spol je iz značajnog postao neznačajan prediktor zadovoljstva vezom. Standardizirani beta koeficijent se promijenio iz .148 u .018 te je razlika između beta koeficijenta i nulte korelacije veća od .10. Dakle, nije dokazan značajan medijacijski učinak intimnosti na odnos između korištenja DM i zadovoljstva vezom. Ipak, ono što je pronađeno jest medijacijski učinak intimnosti na odnos između spola i zadovoljstva vezom. Postojanje ovog medijacijskog učinka provjereno je i putem PROCESSA koji je razvio Hayes (2018). Rezultati su pokazali da indirektni efekt spola na zadovoljstvo vezom preko intimnosti kao medijatora ($IE=2.065, SE=.425, 95\% IP[1.334, 2.975]$) ne zahvaća nulu, zbog čega se može reći da je taj efekt statistički značajan. Dakle, i korištenjem PROCESSa potvrđen je medijacijski učinak intimnosti na odnos između spola i zadovoljstva vezom.

Pretpostavljeni model objašnjava ukupno 43.3% varijance zadovoljstva vezom, a $F(6,301) = 38.285, p<.01$ je pokazatelj dobre kriterijske valjanosti modela.

Rasprava

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos zadovoljstva vezom, intimnosti, nadziranja partnerova ponašanja i ljubomore, odnosno, sreće u vezi vezane uz korištenje DM. Prvom hipotezom pretpostavljeno je da će sreća u vezi koja je izazvana korištenjem DM biti negativno povezana s ljubomorom na DM. Drugom hipotezom pretpostavljeno je da će nadziranje partnerova ponašanja biti pozitivni prediktor ljubomore na DM, a negativni prediktor sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM te da će zadovoljstvo vezom biti

pozitivni prediktor sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM, a negativni prediktor ljubomore na DM. U konačnici, trećom hipotezom je pretpostavljeno da će intimnost imati medijacijski učinak na odnos između korištenja DM i zadovoljstva vezom.

Prva hipoteza, kojom je pretpostavljena negativna povezanost sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM i ljubomore na DM, nije potvrđena. Naime, u ovom je istraživanju dobivena statistički značajna pozitivna povezanost između ove dvije varijable, što nije u skladu s dosadašnjim istraživanjima (Frank, 2014; Hand, 2015; Melamed, 1991). Kao moguće objašnjenje dobivenog rezultata valja istaknuti prirodu čestica korištenih u upitnicima koji su ispitivali sreću u vezi zbog korištenja DM i ljubomoru na DM. Može se primijetiti da su čestice dosta slične – dok se u upitniku koji ispituje ljubomoru na DM čestice odnose na intenzitet ljubomore prilikom, primjerice, situacije u kojoj partner objavi komentar na objavu osobe suprotnog spola, u upitniku koji ispituje sreću u vezi prilikom korištenja DM, čestice se odnose na intenzitet sreće koju bi pojedinac doživio kada bi komentar od strane partnera bio ostavljen na njegovu objavu. Ono što se također da primijetiti jest da je hipoteza postavljena na temelju istraživanja koja su ispitivala povezanost ljubomore i sreće u vezi općenito, a u ovom je istraživanju dodatak to što se spomenute emocije ispituju u kontekstu korištenja DM. Nadalje, afektivna i iskustvena jezgra romantične ljubomore je mješavina nekih osnovnih emocija, kao što su ljutnja, tuga i iznenađenje, koje proizlaze iz nekih događaja koji ugrožavaju vezu (Panksepp, 2010). Prema teoriji kognitivne procjene (Frijda, 1993), emocija ovisi o kognitivnom shvaćanju prethodnika te emocije. U slučaju romantične ljubomore, jedan od najvažnijih prethodnika je to kako netko percipira svoju vezu, odnosno što od te veze očekuje (Panksepp, 2010). Ljubomora u romantičnim vezama zamišlja se kao kršenje onoga što netko očekuje od romantične veze i romantičnog partnera (primjerice odanost romantičnom partneru, cilj zajedničkog života i slično). Takvo se očekivanje može odraziti na sreću u vezi - oni pojedinci koji su sretniji u svojoj romantičnoj vezi će manje vjerovati da bi na njihovu vezu mogao utjecati romantični suparnik. Zbog toga, moguće je zamisliti da će oni koji su sretniji u svojoj vezi, kada su suočeni s događajem koji ugrožava vezu, percipirati to više iznenađujućim i neprihvatljivijim te će posljedično osjećati više ljubomore (Parrott, 1993).

Hipoteza koja pretpostavlja da će nadziranje partnerova ponašanja biti pozitivni prediktor ljubomore na DM, a negativni prediktor sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM, djelomično je potvrđena. Naime, nadziranje partnerova ponašanja se pokazalo statistički značajnim pozitivnim prediktorom ljubomore na DM. Čini se vjerojatnim da bi

ljudi koji nadziru svog partnera na različite načine također trebali imati veću vjerojatnost da će doživjeti ljubomoru kada vide prilično bezazlene događaje, kao što su razgovori partnera na DM s osobama suprotnog spola. Također, pojedinci koji nadziru ponašanja svog partnera van DM vjerojatno iskorištavaju priliku da prate svog partnera i online. Kao rezultat toga, izloženi su velikom broju informacija o svom partneru, a uz to i često nedostatku odgovarajućeg konteksta, što dovodi do osjećaja ljubomore (Utz i Beukeboom, 2011). Uz to, pokazalo se da visoke razine tjeskobe ili nedostatka povjerenja u vezi mogu izazvati mnogo ljubomore u vezi. Ukoliko pojedinac vidi da osoba s kojom je u vezi objavljuje slike s osobom suprotnog spola ili se dopisuje s osobom suprotnog spola, ta situacija može tog pojedinca učiniti iznimno nepovjerljivim i zabrinutim, a nalazi istraživanja Marshalla i suradnika (2013) pokazali su kako ta nastala tjeskoba i paranoja posljedično dovodi do ljubomore u vezama. Nadalje, nadziranje partnerova ponašanja nije se pokazalo kao statistički značajan negativan prediktor sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM. Ovdje se, ponovno, valja osvrnuti na prirodu čestica korištenih u upitniku koji ispituje sreću u vezi izazvanu korištenjem DM. Kako se čestice uglavnom odnose na pojavu sreće nakon što partner učini određeno ponašanje na DM, primjerice objavljivanje slike na kojoj grli partnera, nije nevjerojatno da osobe koje nadziru partnerova ponašanja zapravo češće i osjećaju sreću kada vide da partner koristi upravo takva ponašanja, odnosno javno objavljuju njihovu vezu na DM.

Nadalje, hipoteza koja pretpostavlja da će zadovoljstvo vezom biti pozitivni prediktor sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM, a negativni prediktor ljubomore na DM, potvrđena je. Kao što su pokazala i dosadašnja istraživanja, sreća u vezi koja je izazvana korištenjem DM u velikoj mjeri je određena zadovoljstvom u vezi. Ukoliko je pojedinac općenito zadovoljan vezom, veća je vjerojatnost da će doživjeti ugodne emocije, odnosno postati sretan ako partner javno iskazuje tu vezu na DM (Mod 2010; Utz i Beukeboom, 2011). Nadalje, rezultati provedenoga istraživanja ukazuju na to da će pojedinci koji su zadovoljniji u svojoj vezi osjećati manje razine ljubomore prilikom korištenja DM. Anksiozna ljubomora se u dosadašnjim istraživanjima pokazala kao najveći negativan fenomen veze, što je u skladu s kliničkim studijama koje pokazuju da je razmišljanje i kognitivno generiranje slika kako se partner upušta u vezu s nekim drugim te posljedični osjećaj tjeskobe i zabrinutosti zbog te mogućnosti, posebno karakterističan za patološki ljubomorne osobe koje općenito doživljavaju velike probleme u vezi, pa time i nezadovoljstvo tom vezom (Dolan i Bishay, 1996; Barelds i Barelds-Dijkstra, 2007).

U konačnici, prilikom provjere posljednje hipoteze potvrđena je statistički značajna negativna povezanost korištenja DM i zadovoljstva vezom, što je u skladu s dosadašnjim istraživanjima (Abbasi, 2019b; Demircioğlu i Köse, 2018). Naime, pokazalo se da problematično korištenje društvenih medija može spriječiti razvoj odnosa licem u lice (Glaser i sur., 2018; Kuss i Griffiths, 2017; Pollet i sur., 2011; Young, 2019). Stoga je moguće da se, ukoliko neki od partnera prekomjerno koristi DM, odnos između partnera poremeti i da dođe do nezadovoljstva. U nekim slučajevima, ne samo da je upotreba DM smanjila količinu odnosa koje pojedinci imaju osobno, već je također znatno narušila kvalitetu zajedničkog vremena, što dovodi do osjećaja nezadovoljstva u vezi. Slično tome, ovisnost o društvenim medijima može rezultirati niskim zadovoljstvom vezom zbog postojanja online alternativnih centara privlačnosti i ulaganja vremena i emocija izvan veze u kojoj se pojedinci nalaze (Abbasi, 2019b). Istraživanja koje se bave ovisnošću o korištenju DM prijavile su slične neželjene učinke (Abbasi, 2019b; Elphinston i Noller, 2011). Ova negativna povezanost može se objasniti i partnerskim fubanjem (engl. *partner phubbing*) koje se odnosi na korištenje društvenih medija do mjere u kojoj pojedinca ometa mobilni uređaj kada je u prisutnosti svog romantičnog partnera (Roberts i David, 2016.). Partnersko fubanje (engl. *partner phubbing*) dosljedno se povezuje s lošijom kvalitetom veze (Krasnova i sur., 2016.; McDaniel i Coyne, 2016.; Nongpong i Charoensukmongkol, 2016.; Roberts i David, 2016), a objašnjeno je u odnosu na hipotezu pomaka, pri čemu fubanje smanjuje značajne partnerske interakcije, što dovodi do veće razine sukoba i nižeg zadovoljstva vezom (Roberts i David, 2016; Valkenburg i Peter, 2007). Trećom hipotezom se pretpostavilo da će intimnost imati medijacijski učinak na odnos između korištenja DM i zadovoljstva vezom, no postojanje tog učinka nije potvrđeno. To nije u skladu s istraživanjem koje su proveli Hand i suradnici (2013) i istraživanjima koja sugeriraju da intimnost ima zaštitnu funkciju u očuvanju zadovoljstva vezom (Hassebrauck i Fehr, 2002; Greeff i Malherbe, 2001). Mogući razlozi ovakvim nalazima leže u tome što je u istraživanju Handa i suradnika (2013) korištenje DM ispitivano i putem samoprocjene o vlastitoj uporabi DM i putem procjene partnerova korištenja DM. Naime, ovaj posrednički učinak nije bio statistički značajan za korištenje DM o kojem su ispitanici sami izvijestili. Razlika između sudionikove samoprijavljene uporabe i percipirane partnerske upotrebe može biti povezana s atribucijskom pristranošću koja pripisuje negativniju konotaciju partnerovoj uporabi DM. Međutim, ono što je pronađeno jest medijacijski učinak intimnosti na odnos između spola i zadovoljstva vezom. Pokazalo se da su osobe ženskoga spola značajno zadovoljnije vezom, no kada se uzme u obzir i intimnost prilikom predviđanja zadovoljstva vezom, ta povezanost

prestaje biti značajna. Kad se promatra povezanost intimnosti i zadovoljstva vezom u dosadašnjim istraživanjima, ona je uglavnom značajna za oba spola. Primjerice, u istraživanju Andrade i suradnika (2015), kod osoba muškoga spola varijable intimnost i strast ukazivale su na značajno predviđanje globalnog zadovoljstva vezom, dok su kod osoba ženskog spola značajni prediktori percipiranog zadovoljstva bili intimnost, strast i predanost. No, ovaj medijacijski učinak spola treba uzeti sa rezervom, budući da je istraživanje provedeno na neravnomjernom uzorku osoba muškog i ženskog spola.

Implikacije, ograničenja i smjernice za buduća istraživanja

Provedeno istraživanje predstavlja pomak na dosadašnja istraživanja koja se bave korištenjem DM i njegovim odnosom s indikatorima kvalitete romantičnih veza. Kako postoji vrlo malo istraživanja koja su osim negativnih, u obzir uzela i proučavanje pozitivnih aspekata korištenja DM u romantičnim odnosima, ovo istraživanje pruža bolji uvid u tu, manje istraženu stranu korištenja DM. Također, u istraživanju se, za razliku od prethodnih, proučavala i povezanost neugodnih, odnosno ljubomore, i ugodnih emocija, odnosno sreće, koje se mogu pojaviti prilikom korištenja DM, a vezane su za romantični odnos u kojem se sudionici nalaze. Budući da su rezultati ukazali na postojanje negativnog učinka korištenja DM na neke aspekte kvalitete veze, istraživanje može biti korisno jer rezultati naglašavaju da bi ljudi trebali s oprezom uzimati ono što vide na DM prilikom interpretacije istog i, posljedično, doživljavanja emocija vezanih uz viđeno. Ipak, pokazalo se da pojedinci doživljavaju više sreće nego ljubomore u vezi prilikom korištenja DM, što ukazuje na to da DM ne moraju imati nužno negativne učinke na kvalitetu veze. Zbog ovakvih nalaza, bilo bi pravilno reći da korištenje DM ima i pozitivne i negativne strane kad se raspravlja o kvaliteti veze, zbog čega bi pojedinci trebali biti na oprezu prilikom korištenja DM te koristiti otvorenu komunikaciju s partnerom o onome što vide i objavljuju na DM, kako bi se ta uporaba DM odrazila na vezu na poželjan način i kako bi, posljedično, održali zdrav odnos.

Iako su nalazi provedenog istraživanja u velikoj mjeri korisni, iste treba uzeti s dozom opreza zbog postojanja nekih ograničenja vezanih uz provedbu. Naime, istraživanje je provedeno online putem, pri čemu nije postojala mogućnost kontrole onih koji ispunjavaju upitnik, kao niti mogućnost kontrole višestrukog ispunjavanja. Ipak, prednosti provedbe online istraživanja su ti što se u relativno kratkom vremenu uspio prikupiti velik broj sudionika te što je sudionicima omogućen osjećaj anonimnosti pa je veća vjerojatnost da su iskreni prilikom odgovaranja. Uz to, online provedba ovoga istraživanja je opravdana jer se

putem društvenih mreža moglo najlakše doći do ciljane skupine, odnosno korisnika društvenih mreža. Ono što bi također mogao biti jedan od nedostataka jest korištenje samoprocjene prilikom davanja odgovora, što je moglo pridonijeti tome da sudionici daju socijalno poželjne odgovore prilikom ispunjavanja upitnika. No, samoprocjena je prigodna za ispitivanje konstrukata kao što su sreća i ljubomora, budući da sudionici najbolji sami za sebe znaju procijeniti kojim će intenzitetom i u kojim situacijama doživjeti navedene emocije. Ono što je također bitan nedostatak je postojanje neravnomjerne raspodjele sudionika po spolu. Kako su žene općenito sklonije ispunjavanju upitnika i često postoji problem s pronalaskom muških sudionika, nije iznenađujuće da je to slučaj i u ovome istraživanju. Stoga, trebalo bi se provesti istraživanje koje bi više obuhvatilo i muške sudionike te se tada pozabaviti s istraživanjem spolnih razlika. Nadalje, u istraživanju nije stavljen naglasak na razliku između parova u različitim fazama njihovog romantičnog odnosa. Tek 5.8% sudionika je bilo u braku, a većina (70.5%) osoba koje su u vezi, ali ne žive sa partnerom. Ispitivanje sve većih razina korištenja online društvenih mreža za parove u različitim fazama njihovih romantičnih odnosa moglo bi pomoći u povećanju znanja o odnosima među varijablama. Također, bilo bi zanimljivo ispitati razlike u odnosima među varijablama kod parova koji su nekoliko mjeseci u vezi i parova koji su dugi niz godina u vezi ili braku, kako bi se ispitale razlike učinaka korištenja DM između kratkoročnih i dugoročnih veza. Na kraju, ono što bi moglo biti zanimljivo za istražiti je i postojanje razlika u proučavanim varijablama s obzirom na to jesu li sudionici u heteroseksualnom ili homoseksualnom partnerskom odnosu te proučiti mogu li se rezultati dobiveni na heteroseksualnim parovima primijeniti i na homoseksualne veze.

Zaključak

Svrha ovoga istraživanja bila je ispitati odnos indikatora kvalitete romantičnih veza te korištenja društvenih mreža (DM). Promatrane varijable su: korištenje DM, ljubomora u vezi vezana uz korištenje DM, sreća u vezi vezana uz korištenje DM, nadziranje partnerova ponašanja, zadovoljstvo vezom te intimnost. Prilikom ispitivanja odnosa sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM te ljubomore na DM, dobivena je statistički značajna pozitivna povezanost, zbog čega je prva hipoteza odbačena. Nadalje, hipoteza kojom se pretpostavilo da će nadziranje partnerova ponašanja biti pozitivni prediktor ljubomore na DM, a negativni prediktor sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM, djelomično je potvrđena. Naime,

nadziranje partnerova ponašanja se pokazalo statistički značajnim pozitivnim prediktorom ljubomore na DM, dok se nije pokazalo statistički značajnim negativnim prediktorom sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM. Rezultati hijerarhijske regresijske analize pokazali su kako je zadovoljstvo vezom pozitivni prediktor sreće u vezi koja je izazvana korištenjem DM, a negativni prediktor ljubomore na DM, čime je potvrđena hipoteza koja prepotstavlja takav odnos. Na poslijetku, provjeravano je postojanje medijacijskog učinka intimnosti na odnos između korištenja DM i zadovoljstva vezom, no on nije pronađen. Ono što je pronađeno jest medijacijski učinak intimnosti na odnos između spola i zadovoljstva vezom. Iako rezultati istraživanja pružaju koristan uvid u odnos indikatora kvalitete romantičnih veza te korištenja DM, postoje neka ograničenja te su potrebna dodatna istraživanja koja bi omogućila još detaljnije razmatranje dobivenih nalaza.

Literatura

- Abbasi, I. S. (2019a). Falling prey to online romantic alternatives: Evaluating social media alternative partners in committed versus dating relationships. *Social Science Computer Review*, 37(6), 723–733. <https://doi.org/10.1177/0894439318793947>
- Abbasi, I. S. (2019b). Social media addiction in romantic relationships: Does user's age influence vulnerability to social media infidelity? *Personality and Individual Differences*, 139, 277–280. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.10.038>
- Afifi, W. S., Falato, W. L. i Weiner, J. L. (2001). Identity concerns following a severe relational transgression: The role of discovery method for the relational outcomes of infidelity. *Journal of Social and Personal Relationships*, 18, 291–308. <https://doi.org/10.1177/0265407501182007>
- Andrade, A., Wachelke, J. i Howat-Rodrigues, A. B. C. (2015). Relationship satisfaction in young adults: Gender and love dimensions. *Interpersona: An International Journal on Personal Relationships*, 9(1), 19-31. <https://doi.org/10.5964/ijpr.v9i1.157>
- Arikewuyo, A. O., Efe-Özad, B., Dambo, T. H., Abdulbaqi, S. S. i Arikewuyo, H. O. (2021). An examination of how multiple use of social media platforms influence romantic relationships. *Journal of Public Affairs*, 21(3), e2240. <https://doi.org/10.1002/pa.2240>
- Barelds, D.P.H. i Barelds-Dijkstra, P. (2007). Relations between different types of jealousy and self and partner perceptions of relationship quality. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 14, 176–188. <https://doi.org/10.1002/cpp.532>
- Berger, C. R. i Bradac, J. J. (1982). *Language and social knowledge: Uncertainty in interpersonal relationships*. Edward Arnold.
- Boyd, D. M. i Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210–230. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>
- Butzer, B. i Campbell, L. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: A study of married couples. *Personal relationships*, 15(1), 141-154. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2007.00189.x>
- Buunk, B. P. i Dijkstra, P. (2004). Gender differences in rival characteristics that evoke jealousy in response to emotional versus sexual infidelity. *Personal Relationships*, 11(4), 395–408. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2004.00089.x>

- Canary, D. J. i Stafford, L. (1992). Relational maintenance strategies and equity in marriage. *Communication Monographs*, 59(3), 243–267. <https://doi.org/10.1080/03637759209376268>
- Canary, D. J. i Yum, Y. O. (2015). Relationship maintenance strategies. *The international encyclopedia of interpersonal communication*, 1-9. <https://doi.org/10.1002/9781118540190.wbeic248>
- Coundouris, S. P., Tyson, C. L. i Henry, J. D. (2021). Social networking site use and relationship quality: A double edged sword. *Computers in Human Behavior*, 123, 106871. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106871>
- Dainton, M. (2013). Relationship maintenance on Facebook: Development of a measure, relationship to general maintenance, and relationship satisfaction. *College Student Journal*, 47(1), 113–121.
- Dainton, M., Goodboy, A. K., Borzea, D. i Goldman, Z. W. (2017). The dyadic effects of relationship uncertainty on negative relational maintenance. *Communication Reports*, 30(3), 170–181. <https://doi.org/10.1080/08934215.2017.1282529>
- Dandurand, C. i Lafontaine, M. F. (2014). Jealousy and couple satisfaction: A romantic attachment perspective. *Marriage i Family Review*, 50(2), 154-173. <https://doi.org/10.1080/01494929.2013.879549>
- Demircioğlu, Z. I. i Göncü Köse, A. (2021). Effects of attachment styles, dark triad, rejection sensitivity, and relationship satisfaction on social media addiction: A mediated model. *Current Psychology*, 40(1), 414-428. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-9956-x>
- Dibble, J. L., Punyanunt-Carter, N. M. i Drouin, M. (2018). Maintaining relationship alternatives electronically: Positive relationship maintenance in back burner relationships. *Communication Research Reports*, 35(3), 200–209. <https://doi.org/10.1080/08824096.2018.1425985>
- Dijkstra, P., Barelds, D. P. i Groothof, H. A. (2013). Jealousy in response to online and offline infidelity: The role of sex and sexual orientation. *Scandinavian Journal of Psychology*, 54(4), 328-336. <https://doi.org/10.1111/sjop.12055>
- Dolan, M. i Bishay, N. (1996). The effectiveness of cognitive therapy in the treatment of non-psychotic morbid jealousy. *The British Journal of Psychiatry*, 168(5), 588-593. <https://doi.org/10.1192/bjp.168.5.588>

- Drouin, M., Miller, D. A. i Dibble, J. L. (2014). Ignore your partners' current Facebook friends; Beware the ones they add! *Computers in Human Behavior*, 35, 483–488. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.02.032>
- Ellison, N. B., Steinfield, C. i Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook “friends:” Social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of computer-mediated communication*, 12(4), 1143-1168. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00367.x>
- Elphinston, R. A. i Noller, P. (2011). Time to face it! Facebook intrusion and the implications for romantic jealousy and relationship satisfaction. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(11), 631–635. <https://doi.org/10.1089/cyber.2010.0318>
- Field, A.P. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS Statistics (4th Edition)*. London: Sage publications.
- Frampton, J. R. i Fox, J. (2018). Social media's role in romantic partners' retroactive jealousy: Social comparison, uncertainty, and information seeking. *Social Media+ Society*, 4(3), 1-12. <https://doi.org/10.1177/2056305118800317>
- Frank, M. (2014). *The Pillars of the Self-Concept: Self-Esteem and SelfEfficacy*. *Excelatlife.com*. <http://www.excelatlife.com/articles/selfesteem.htm>
- Frijda, N. H. (1993). The place of appraisal in emotion. *Cognition i Emotion*, 7(3-4), 357-387. <https://doi.org/10.1080/02699939308409193>
- Galina, A. (2017). *Upotreba društvenih mreža i razina samopoštovanja adolescenata*. Rijeka: Filozofski fakultet, Odsjek za pedagogiju.
- Glaser, P., Liu, J. H., Hakim, M. A., Vilar, R. i Zhang, R. (2018). Is social media use for networking positive or negative? Ofine social capital and internet addiction as mediators for the relationship between social media use and mental health. *New Zealand Journal of Psychology*, 47(3), 12–18.
- Gonzaga, G. C., Haselton, M. G., Smurda, J., sian Davies, M. i Poore, J. C. (2008). Love, desire, and the suppression of thoughts of romantic alternatives. *Evolution and Human Behavior*, 29(2), 119–126. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2007.11.003>
- Greeff, A. i Malherbe, H.L. (2001). Intimacy and marital satisfaction in spouses. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 27, 247-257. <https://doi.org/10.1080/009262301750257100>
- Halpern, D., Katz, J. E. i Carril, C. (2017). The online ideal persona vs. the jealousy effect: Two explanations of why selfies are associated with lower-quality romantic

- relationships. *Telematics and Informatics*, 34(1), 114–123. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2016.04.014>
- Hand, E. (2015). The relationship between low self-esteem, happiness and jealousy in romantic relationships.
- Hand, M. M., Thomas, D., Buboltz, W. C., Deemer, E. D. i Buyanjargal, M. (2013). Facebook and romantic relationships: Intimacy and couple satisfaction associated with online social network use. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(1), 8-13. <https://doi.org/10.1089/cyber.2012.0038>
- Hayes, A. F. (2018). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. Guilford publications.
- Hassebrauck, M. i Fehr, B. (2002). Dimensions of relationship quality. *Personal Relationships*, 9, 253-270 <https://doi.org/10.1111/1475-6811.00017>
- Heiman, J. R., Long, J. S., Smith, S. N., Fisher, W. A., Sand, M. S. i Rosen, R. C. (2011). Sexual satisfaction and relationship happiness in midlife and older couples in five countries. *Archives of sexual behavior*, 40(4), 741-753. DOI: 10.1007/s10508-010-9703-3
- Helsper, E.J. i Whitty, M.T. (2010). Netiquette within married couples: Agreement about acceptable online behavior and surveillance between partners. *Computers in Human Behavior*, 26, 916–926. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.02.006>
- Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 50, 93–98. <https://doi.org/10.2307/352430>
- Hendrick, S. S., Hendrick, C. i Adler, N. L. (1988). Romantic relationships: Love, satisfaction, and staying together. *Journal of personality and social psychology*, 54(6), 980. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.6.980>
- Kaplan, A. M. i Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! the challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53(1), 59–68. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2009.09.003>
- Kemp, S. (2022). *Digital global Overview report*. <https://datareportal.com/reports/digital-2022-global-overview-report>.
- Kline, R.B. (2005). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. New York London: The Guilford Press.
- Knobloch, L. K. (2016). Uncertainty reduction theory. U: Berger, C.R., Roloff, M.E. i Caughlin, J.P. (Eds.), *International encyclopedia of interpersonal communication*. Wiley.

- Knobloch, L. K. (2015). Uncertainty Reduction Theory. *The International Encyclopedia of Interpersonal Communication*, 1–9. <https://doi.org/10.1002/9781118540190.wbeic144>
- Knobloch, L. K. (2007). The dark side of relational uncertainty: Obstacle or opportunity? In B. H. Spitzberg, i W. R. Cupach (Eds.), *The dark side of interpersonal communication* (pp. 31–59). Lawrence Erlbaum Associates. <https://doi.org/10.4324/9780203936849-8>
- Knobloch, L. K. i Satterlee, K. L. (2009). Relational uncertainty: Theory and application. In T. D. Afifi, i W. A. Afifi (Eds.), *Uncertainty, information management, and disclosure decisions: Theories and applications* (pp. 106–127). Routledge.
- Knobloch, L. K. i Solomon, D. H. (2002). Information seeking beyond initial interaction: Negotiating relational uncertainty within close relationships. *Human Communication Research*, 28(2), 243–257. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2002.tb00806.x>
- Krasnova, H., Abramova, O., Notter, I. i Baumann, A. (2016). Why phubbing is toxic for your relationship: understanding the role of smartphone jealousy among “Generation Y” users. *Twenty-Fourth European Conference on Information Systems (ECIS)*, İstanbul, Turkey.
- Kraut, R., Kiesler, S., Boneva, B., Cummings, J., Helgeson, V. i Crawford, A. (2002). Internet paradox revisited. *Journal of social issues*, 58(1), 49-74. <https://doi.org/10.1111/1540-4560.00248>
- Kujath, C. L. (2011). Facebook and MySpace: Complement or substitute for face-to-face interaction?. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(1-2), 75-78. <https://doi.org/10.1089/cyber.2009.0311>
- Kuss, D. i Griffiths, M. (2017). Social networking sites and addiction: Ten lessons learned. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(3), 311. <https://doi.org/10.3390/ijerph14030311>
- de Lenne, O., Wittevronghel, L., Vandenbosch, L. i Eggermont, S. (2019). Romantic relationship commitment and the threat of alternatives on social media. *Personal Relationships*, 26(4), 680–693. <https://doi.org/10.1111/pere.12299>
- Lydon, J. E., Fitzsimons, G. M. i Naidoo, L. (2003). Devaluation versus enhancement of attractive alternatives: A critical test using the calibration paradigm. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(3), 349–359. <https://doi.org/10.1177/0146167202250202>

- Marshall, T. C. (2012). Facebook surveillance of former romantic partners: Associations with postbreakup recovery and personal growth. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 15(10), 521-526. <https://doi.org/10.1089/cyber.2012.0125>
- Marshall, T. C., Bejanyan, K., Di Castro, G. i Lee, R. A. (2013). Attachment styles as predictors of Facebook-related jealousy and surveillance in romantic relationships. *Personal Relationships*, 20(1), 1–22. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2011.01393.x>
- McDaniel, B. T. i Coyne, S. M. (2016). “Technoference”: The interference of technology in couple relationships and implications for women’s personal and relational well-being. *Psychology of Popular Media Culture*, 5(1), 85. <https://doi.org/10.1037/ppm0000065>
- McDaniel, B. T., Drouin, M. i Cravens, J. D. (2017). Do you have anything to hide? Infidelity-related behaviors on social media sites and marital satisfaction. *Computers in Human Behavior*, 66, 88–95. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.09.031>
- Melamed, T. (1991). Individual differences in romantic jealousy: The moderating effect of relationship characteristics. *European Journal of Social Psychology*, 21(5), 455–461. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420210508>
- Miller, R. S. i Lefcourt, H. M. (1982). The assessment of social intimacy. *Journal of personality Assessment*, 46(5), 514-518. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4605_12
- Mod, G. (2010). Reading romance: The impact Facebook rituals can have on a romantic relationship. *Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology*, 1, 61–77.
- Muise, A., Christofides, E. i Desmarais, S. (2014). “Creeping” or just information seeking? Gender differences in partner monitoring in response to jealousy on Facebook. *Personal Relationships*, 21(1), 35-50. <https://doi.org/10.1111/pere.12014>
- Muise, A., Christofides, E. i Desmarais, S. (2009). More information than you ever wanted: Does Facebook bring out the green-eyed monster of jealousy? *CyberPsychology i Behavior*, 12, 441–444. <https://doi.org/10.1089/cpb.2008.0263>
- Nongpong, S. i Charoensukmongkol, P. (2016). I don’t care much as long as I am also on Facebook: Impacts of social media use of both partners on romantic relationship problems. *The Family Journal*, 24(4), 351-358. <https://doi.org/10.1177/1066480716663199>

- Panksepp, J. (2010). The evolutionary sources of jealousy: Cross-species approaches to fundamental issues. *Handbook of jealousy: Theory, research, and multidisciplinary approaches*, 101-120. <https://doi.org/10.1002/9781444323542.ch6>
- Parrott, W. G. i Smith, R. H. (1993). Distinguishing the experiences of envy and jealousy. *Journal of personality and social psychology*, 64(6), 906. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.64.6.906>
- Persch, J. A. (2007). *Jealous much? MySpace, Facebook can spark it*. <http://www.msnbc.msn.com/id/20431006/>
- Pfeiffer, S. M. i Wong, P. T. (1989). Multidimensional jealousy. *Journal of social and personal relationships*, 6(2), 181-196. <https://doi.org/10.1177/026540758900600203>
- P. Greeff, Hildegarde L. Malherbe, A. (2001). Intimacy and marital satisfaction in spouses. *Journal of Sex iMarital Therapy*, 27(3), 247-257. <https://doi.org/10.1080/009262301750257100>
- Planalp, S., Rutherford, D. K. i Honeycutt, J. M. (1988). Events that increase uncertainty in personal relationships II: Replication and extension. *Human Communication Research*, 14, 516–547. doi: 10.1111/j.1468-2958.1988.tb00166.x
- Pollet, T. V., Roberts, S. G. i Dunbar, R. I. (2011). Use of social network sites and instant messaging does not lead to increased ofine social network size, or to emotionally closer relationships with ofine network members. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(4), 253–258. <https://doi.org/10.1089/cyber.2010.0161>
- Roberts J. A. i David M. E. (2016). My life has become a major distraction from my cell phone: Partner phubbing and relationship satisfaction among romantic partners. *Computers in Human Behavior*, 54, 134–141. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.07.058>
- Rus, H. M. i Tiemensma, J. (2017). “It’s complicated.” A systematic review of associations between social network site use and romantic relationships. *Computers in Human Behavior*, 75, 684–703. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.06.004>
- Rusbult, C. E. (1980). Commitment and satisfaction in romantic associations: A test of the investment model. *Journal of Experimental Social Psychology*, 16(2), 172–186. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(80\)90007-4](https://doi.org/10.1016/0022-1031(80)90007-4)
- Saslow, L. R., Muise, A., Impett, E. A. i Dubin, M. (2013). Can you see how happy we are? Facebook images and relationship satisfaction. *Social Psychological and Personality Science*, 4(4), 411–418. <https://doi.org/10.1177/1948550612460059>

- Seidman, G., Langlais, M. i Havens, A. (2019). Romantic relationship-oriented Facebook activities and the satisfaction of belonging needs. *Psychology of Popular Media Culture*, 8(1), 52–62. <https://doi.org/10.1037/ppm0000165>
- Solomon, D. H. i Theiss, J. A. (2011). Relational turbulence: What doesn't kill us makes us stronger. U: Cupach, W. R. i Spitzberg, B. H. (Eds.), *The dark side of close relationships II* (pp. 197–216). Routledge.
- Sprecher, S. (2002). Sexual satisfaction in premarital relationships: Associations with satisfaction, love, commitment, and stability. *Journal of sex research*, 39(3), 190–196. <https://doi.org/10.1080/00224490209552141>
- Stewart, M. C., Dainton, M. i Goodboy, A. K. (2014). Maintaining relationships on Facebook: Associations with uncertainty, jealousy, and satisfaction. *Communication Reports*, 27(1), 13–26. <https://doi.org/10.1080/08934215.2013.845675>
- Šimičević, M. (2019). *Neke odrednice Instagram ljubomore* [Diplomski rad, Sveučilište u Zadru. Odsjek za psihologiju].
- Šunjić, M. i Penezić, Z. (2014). Skala procjene kvalitete veze. U: Čubela Adorić, V., Penezić, Z., Proroković, A. i Tucak Junaković, I. (Ur.). *Zbirka psihologijskih skala i upitnika*, svezak, 8.
- Thibaut, J. W. i Kelly, H. H. (1959). *The social psychology of groups*. John Wiley.
- Tokunaga, R. S. (2011). Social networking site or social surveillance site? Understanding the use of interpersonal electronic surveillance in romantic relationships. *Computers in Human Behavior*, 27(2), 705–713. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.08.014>
- Utz, S. i Beukeboom, C. J. (2011). The role of social network sites in romantic relationships: Effects on jealousy and relationship happiness. *Journal of computer-mediated communication*, 16(4), 511–527. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2011.01552.x>
- Valkenburg, P. M. i Peter, J. (2007). Online communication and adolescent well-being: Testing the stimulation versus the displacement hypothesis. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), 1169–1182. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00368.x>
- Vossler, A. (2016). Internet infidelity 10 years on: A critical review of the literature. *The Family Journal*, 24(4), 359–366. <https://doi.org/10.1177/1066480716663191>
- Walther, J. B. (1996). Computer-mediated communication: Impersonal, interpersonal, and hyperpersonal interaction. *Communication Research*, 23(1), 3–43. <https://doi.org/10.1177/009365096023001001>

- Walther, J. B., Van Der Heide, B., Ramirez Jr, A., Burgoon, J. K. i Peña, J. (2015). Interpersonal and hyperpersonal dimensions of computer-mediated communication. *The handbook of the psychology of communication technology*, 1-22. <https://doi.org/10.1002/9781118426456>.
- Wilkerson, K. (2017) Social Networking Sites and Romantic Relationships: Effects on Development, Maintenance, and Dissolution of Relationships. *Inquiries Journal*. 9(3):1
- Williams, J. R. (2019). The use of online social networking sites to nurture and cultivate bonding social capital: A systematic review of the literature from 1997 to 2018. *New Media i Society*, 21(11–12), 2710–2729. <https://doi.org/10.1177/1461444819858749>
- Yoo, H., Bartle-Haring, S., Day, R. D. i Gangamma, R. (2014). Couple communication, emotional and sexual intimacy, and relationship satisfaction. *Journal of sex i marital therapy*, 40(4), 275-293. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2012.751072>
- Young, G. K. (2019). *Examination of communication and social media usage among socially anxious individuals*. [Doctoral dissertation, University of Mississippi]. USA.
- Zimmer-Gembeck, M. J., Arnhold, V. i Connolly, J. (2014). Intercorrelations of intimacy and identity dating goals with relationship behaviors and satisfaction among young heterosexual couples. *Social Sciences*, 3(1), 44-59. <https://doi.org/10.3390/socsci3010044>